

Facultade de Educación e Traballo Social

Presentación da Facultade

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se mantéña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Equipo Decanal

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

D. Xosé Manuel Fernández Cid

Vicedecanos/as:

D. Francisco Javier Aguiar Fernández

Dª Ana María Iglesias Álvarez

Dª María Isabel Mociño González

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

Dª Raquel María Iglesias Domínguez

Localización

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.

Dirección postal:

Facultade de Ciencias da Educación
R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

Grao en Educación Social

Materias**Curso 1**

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
005G130V01101	Filosofía: Filosofía social	1c	6
005G130V01102	Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento	1c	6
005G130V01103	Educación: Teorías e institucións educativas	1c	6
005G130V01104	Metodoloxía de investigación socioeducativa	1c	6
005G130V01105	Recursos tecnolóxicos en educación social	1c	6
005G130V01201	Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural	2c	6

O05G130V01202	Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo	2c	6
O05G130V01203	Educación: Educación permanente	2c	6
O05G130V01204	Educación: Historia da educación social	2c	6
O05G130V01205	Educación: Pedagogía social	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS**Filosofía: Filosofía social**

Materia	Filosofía: Filosofía social			
Código	O05G130V01101			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Rubin Álvarez, Abraham			
Profesorado	Armada Olleros, María del Carmen Rubin Álvarez, Abraham			
Correo-e	abraham.rubin@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Esta materia é unha introdución ao estudo do social desde un enfoque filosófico, é dicir, non só explicativo e descritivo senón, sobre todo, autorreflexivo e crítico, capaz de poñer en cuestión a un/unha mesmo/a.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais			
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa			
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)			
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Planificación e organización			
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega			
D12	Compromiso ético			
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Capacidade para coñecer os supostos filosóficos, que están na base dos proceso de intervención socioeducativa	A1 A4	B1 B4	C1	D1 D2 D3 D12
2 Capacidade para mediar na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade en comunidades socioeducativas.	A2 A4	B2 B3 B4 B5	C10	D2 D12

3 Capacidade para favorecer os valores de igualdade e cidadanía democrática e capacitar para a prevención e mediación en casos de violencia nas súas diversas manifestacións (simbólica, de xénero, etc.).	A3	B5	C10	D2 D12
4. Capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersonal, solidariedade e empatía.	A2 A3	B5	C5	D12 D18
5.- Capacidade para analizar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos.	A2 A3	B4	C11	D2 D12

Contidos

Tema	
1. Introducción á Filosofía Social.	1.1. Definición e contextualización.
2. A modernidade. Luces e sombras	2.1. Renacemento e humanismo 2.2. Teorías sociais e políticas da modernidade
3. Cidadanía e Estado de Benestar	3.1. A inclusión como un ideal do Estado de benestar. 3.2. Exclusión social: a cuestión do outro. 3.3. Intervención social: a xustiza e os cuidados desde a perspectiva de xénero.
4. Cidadanía, coñecemento, poder e educación	4.1. A crítica da razón instrumental e a sociedade unidimensional. 4.2. Sociedades disciplinarias e sociedades de control. 4.3. Educación e por-vir

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	20	0	20
Traballo tutelado	10	28	38
Seminario	10	27	37
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	25	27
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	25	27

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación xeral da materia, funcionamento, reparto de tarefas, metodoloxía e avaliación
Lección maxistral	Exposición teórica dos contidos da materia.
Traballo tutelado	Realización dun traballo de introdución á investigación relacionado coa temática da materia. Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre os resultados dun traballo, exercicio ou proxecto.
Seminario	Exposición e debate sobre un tema relacionado co programa da materia a partir da análise previa dalgún documento escrito ou gráfico.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Seguimento por parte do profesorado dos traballos obrigatorios que se han de realizar para superar a materia. No caso de activarse o protocolo de continxencia empregaranse os medios telemáticos de atención ó alumnado: a plataforma de teledocencia, o despacho virtual e Moovi para garantir á atención ó alumnado.
Seminario	Exposición e debate sobre un tema relacionado co programa da materia a partir da análise previa dalgún documento escrito ou gráfico. O profesorado valorará a posibilidade de facelo oral ou escrito

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballo tutelado	Avaliación do proceso, resultados e presentación dun traballo de iniciación á investigación.	40	A1 B1 C11 D1 A2 B2 D2 A3 B3 D3 A4 B4 D18 B5
Seminario	Presentación e debate dun tema relacionado coa materia a partir da análise dun documento escrito ou gráfico.	20	A1 B1 C1 D1 A2 B2 D2 A3 B3 D3 D18

Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dun exame no que se plasme que se entenderon os contidos fundamentais da materia	20	A1 A2 A3 A4	B1 B4	D1 D2 D3
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dun exame no que se plasme que se entenderon os contidos fundamentais da materia	20	A1 A2 A3 A4	B1 B4	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Exames: realizaranse dúas probas escritas. A primeira terá lugar orientativamente a finais do mes de outubro. A segunda terá lugar na data oficial de exame da materia. Cada exame contará un 20% da nota final (40% en total).

Traballo tutelado: Ao comezo do curso o alumnado e o profesorado decidirán o tema do traballo e a data de entrega e/ou exposición. Contará un 40% da nota final.

Seminario: avaliarase a partir dos cuestionarios, reflexións e/ou comentarios orais e/ou escritos a partir dos documentos presentados. Contará un 20% da nota final.

Alumnado non asistente: Realización dun traballo relacionado cos contidos da materia, pautado entre o alumnado e o profesorado (40%), resumo e comentario crítico de dous libros da Bibliografía da materia, pautados polo profesorado (20%), exame final da materia (40%).

O alumnado asistente e o non asistente ten que alcanzar o 50% en cada unha das probas para superar a materia.

Para ambas modalidades de avaliación, as partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade (<http://fcce.uvigo.es/es/>) no espazo "datos exames".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Beltrán, Elena y Maquieira, Virginia, **Feminismos. Debates teóricos contemporáneos**, Calquera, Alianza, 2001

Boladeras, M. e Campillo, N., **Filosofía social**, Calquera, Síntesis, 2001

Etchegaray, R., **Dominación y política**, Calquera, Al Margen, 2000

Habermas, Jurgen, **Teoría y Praxis: Estudios de Filosofía Social**, Calquera, Tecnos, 2000

Bibliografía Complementaria

Amorós, C., de Miguel, A., **Teoría feminista: De la Ilustración a la Globalización. De la Ilustración al Segundo sexo.**, Calquera, Minerva,, 2005.

Deleuze, G., **Conversaciones**, Calquera, Pretextos, 1999

Durán Palacio, N. M., **La ética del cuidado: una voz diferente**, Revista Fundación Universitaria Luis Amigó, 2015

Federici, S., **Calibán y la bruja**, Calquera, Traficantes de sueños, 2004

Foucault, M., **Vigilar y castigar**, Calquera, Siglo XXI, 2003

Gilligan, C., **La ética del cuidado**, Fundació Víctor Grífols i Lucas, 2013

Habermas, J., **La historia del pensamiento político moderno.**, Calquera, Ariel, 1996.

Habermas, J., **El discurso filosófico de la Modernidad**, Calquera, Taurus, 1989

Hardt, M e Negri, A., **Imperio**, Calquera, Paidós, 2005

Ibarra, P., Tejerina, B., (eds), **Los movimientos sociales. Transformaciones políticas y cambio cultural.**, Calquera, Trotta, 1998.

Marcuse, H., **El Hombre unidimensional: ensayo sobre la ideología de la sociedad industrial avanzada**, Calquera, Planeta Agostini, 1993

Marx, K., **Contribución a la crítica de la economía política**, Calquera, Biblioteca nueva, 2010

Rubín, A., **Corpo-circuitos. Máquinas de subxectivación**, Calquera, Euseino?, 2016

Rubín, A., **Vivir el acontecimiento. Aproximaciones desde el pensamiento contemporáneo**, Calquera, Universidad de Santiago de Compostela, 2016

Recomendacións

Outros comentarios

- Actitude proactiva de cara ao seguimento da materia, a participación na aula e a consulta de dúbidas, tanto na aula como nas titorías.
- Emprego axeitado (consulta e estudo) da bibliografía recomendada dende o inicio do curso.
- Atención á expresión tanto oral (na aula e nas presentacións) como escrita (nos traballos e no exame).
- Boa disposición para o traballo en grupo, cultivo de actitudes dialogantes e de respecto.

En xeral, recoméndase manter unha actitude de carácter profesional en relación co cumprimento dos propios obxectivos de formación, evitando a pasividade e a delegación de responsabilidades no docente. Do mesmo xeito debe tomarse a aula como un espazo de aprendizaxe compartido entre futuros/as profesionais, fuxindo de actitudes propias de idades e etapas de formación anteriores.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento**

Materia	Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento			
Código	O05G130V01102			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Sueiro Domínguez, Encarnación			
Profesorado	Sueiro Domínguez, Encarnación			
Correo-e	encarnacion.sueiro.dominguez@sergas.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php			
Descrición xeral	A Psicoloxía do Desenvolvemento permite establecer os antecedentes evolutivos que son cruciais para comprender o estado actual e os previsibles cambios futuros de moitos comportamentos. En definitiva, esta materia contribúe a fundamentar a formación psicolóxica dos educadores sociais, proporcionándolles as ferramentas **disciplinares necesarias para enfrontarse ás situacións educativas, e comprender os cambios e o desenvolvemento psicolóxico das persoas coas que teñen que intervir.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe
D14	Adaptación a situacións novas

D15	Creatividade
D17	Iniciativa e espírito emprendedor
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer as principais teorías e modelos do desenvolvemento.	A2 A4	B1 B4	C1	D1 D8
Comprender o desenvolvemento psicolóxico e analizar que factores interveñen na construción do *psiquismo.	A2 A3 A4	B4	C1 C4	D1 D13 D18
Utilizar recursos e instrumentos proporcionados polas disciplinas psicolóxicas para a análise de datos e posterior intervención.	A2 A3	B2 B5	C2 C4 C5 C7 C17	D4 D7 D9 D10 D11 D12 D14 D15 D17
Deseñar e desenvolver programas e proxectos nos distintos contextos *socioeducativos fundamentados na Psicoloxía da Educación	A2 A4	B3 B5 B6	C9 C10 C11 C14 C15	D7 D12 D14 D15
Desenvolver unha actitude de cooperación, respecto, tolerancia e compromiso tanto no seu traballo como alumno/a como no seu traballo profesional posterior.	A4	B1 B6	C9 C17	D8 D9 D10 D12

Contidos

Tema	
Desenvolvemento de 0-6 anos	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento de 6 a 12 anos	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento de 12 a 19 anos	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento na mocidade	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento na *adultez	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.
Desenvolvemento na vellez	Desenvolvemento físico, psicolóxico e social.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	2	3
Traballo tutelado	15	40	55
Cartafol/dossier	3	8	11
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	35	50
Presentación	8	20	28
Autoavaliación	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e transmitir información ao alumnado, sobre os contidos e o desenvolvemento da materia.
Traballo tutelado	O alumnado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara programacións, etc. Seguirase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Cartafol/dossier	Recompilación do traballo realizado co obxectivo de demostrar os seus esforzos, progresos e logros nunha área.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Cartafol/dossier	Explicación dos obxectivos que se pretenden e o seguimento da súa elaboración.
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Explicación e aclaración de dúbidas.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Capacidade para a elaboración dos documentos sobre a temática da materia ou das programacións, etc.	30	A2 A3 A4	B2 B3 B4 B5	C1 C5 C9 C17	D1 D4 D7 D8 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D18
Cartafol/dossier	Capacidade para recompilar material *concordante con esta materia.	10	A2 A3 A4	B1 B2 B4	C1 C4 C5 C7	D4 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D17
Resolución de problemas e/ou exercicios	Control parcial a principios do mes de novembro (30%) e control parcial a final de cuadrimestre (30%) correspondendo co exame oficial final. O alumnado que non superase o primeiro control examínarase de toda a materia no exame final.	30	A2 A3	B1 B4	C1 C4 C5 C7 C17	D1 D7 D13
Presentación	Capacidade para expor o alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	20	A2 A3 A4	B1 B2 B4 B5 B6	C1 C5 C7 C9 C10 C11 C14 C15 C17	D1 D4 D7 D8 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D17 D18
Autoavaliación	Capacidade para avaliar o seu traballo.	10	A2 A3	B2 B3 B5		D1 D8

Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumnado asistente que se presente á convocatoria do primeiro período deberá someterse ás diferentes formas de avaliación establecidas, na data prevista.

Para aprobar a materia ha de superar todas as avaliacións previstas, para o grupo grande e mediano. O alumnado non asistente ás clases presenciais terase que pór en contacto coa profesora antes do 1 de outubro para acordar o sistema de tutorización da materia e a súa avaliación. Esta toma de contacto, así como o seguimento do progreso da materia poderá ser presencial, telefónica ou por e-mail. A ponderación da avaliación dos alumnos non asistentes será igual á dos alumnos asistentes.

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

Datas límite das diferentes avaliacións son as oficiais dos exames que poden consultarse na web da

Facultade (<http://fcee.uvigo.es/es/>) no espazo "exámenes".

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Fac. de Educ. e T. Social, esta guía poderá ser adaptada para atender as necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE.

Coa finalidade de favorecer a conciliación da vida laboral e a formación académica, os contidos, planificación, recursos metodolóxicos e sistema de avaliación adaptaranse para o alumnado do curso ponte garantindo, en todo caso, a consecución das competencias e resultados de aprendizaxe establecidos neste documento. Se informará das tarefas e probas de avaliación que guiarán o desenvolvemento desta materia para o alumnado do curso ponte ou profesionais en exercicio.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Palacios, J.; Marchesi, A. e Coll, C., **Desarrollo psicológico y educación 1. Psicología evolutiva**, Alianza editorial, 2001

Papalia, D., **Psicología del desarrollo**, McGraw-Hill, 2009

Santrock, **Psicología del desarrollo: el ciclo vital**, McGraw-Hill, 2006

Bibliografía Complementaria

Berger, K.S. y Thompson, R.A., **Psicología del desarrollo: Infancia y Adolescencia.**, Editorial Médica Panamericana, 1997

Corral, A. Gutiérrez, F. y Herranz, P., **Psicología Evolutiva**, UNED, 1997

Craig, G.J., **Desarrollo Psicológico**, Prentice-hall Hispanoamericana, 1997

García Madruga, J. A., **Desarrollo y conocimiento.**, Siglo XXI de España Editores, 1991

Papalia, D., **Desarrollo humano**, 13, McGraw-Hill Interamericana, 2016

Rice, F.P., **Desarrollo Humano. Estudio del Ciclo Vital**, Prentice-Hall, 1997

Recomendacións

Outros comentarios

Non se esixen *prerrequisitos obrigatorios para cursar a materia, aínda que sería de grande axuda ter coñecementos básicos para o acceso á información a través dos Tics, saber utilizar os recursos da biblioteca, coñecementos básicos de informática e destrezas para o traballo en grupo.

Recoméndase que o alumnado coñeza desde principio a dinámica e o funcionamento que se seguirá na materia (asistencia, presentación de traballos, *tutorización...) e que o teña presente durante o seu desenvolvemento.

Esta materia enmarcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas, polo que promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Teorías e institucións educativas**

Materia	Educación: Teorías e institucións educativas			
Código	O05G130V01103			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
Profesorado	Nogueiras Mascareñas, Luís Miguel			
Correo-e	miguel.mascarenhas@edu.xunta.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/luis-miguel-nogueiras-mascarenhas/			
Descrición xeral	Esta materia é clave dentro da titulación e debe servir para fundamentar os coñecementos en torno á educación, movementos e institucións educativas, iniciando a formación do pensamento pedagóxico teórico-práctico e da evolución histórica do sistema escolar ata o actual universo educativo. Facilita, no marco do plan de estudos desta titulación e das materias que o configuran, unha visión teórico-aplicada que parte da realidade socioeducativa que se desenvolve no campo da Educación Social e achega ao estudante desta titulación ás diferentes institucións educativas que se enmarcan nun amplo universo educativo, salientando como propias destes estudos, sobre todo, as relacionadas coa educación non formal. Relaciónase especialmente esta materia, e resulta unha base imprescindible polo seu achegamento ás institucións obxecto de estudo, co Practicum I e co Practicum II (materias troncais), coa Educación Permanente (materia troncal), así como coas materias de Educación de Persoas Adultas, coa Educación non formal e a Pedagogía do Ocio (ambas as dúas de carácter obrigatorio).			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D11	Habilidades interpersoais
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Posuír unha actitude favorable ao cambio e innovación buscando respostas profesionais ás demandas sociais que plantexan as teorías educativas actuais (postmodernas).	A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1 C8 C13	D1 D3 D4 D7 D11 D18
Coñecer as implicacións e interrelacións existentes entre os contextos educativos e os contextos sociais.	A2 A3	B1 B4	C1	D1 D3 D18
Analizar, comentar e interpretar documentos (orais, escritos, icónicos...) de carácter socioeducativo, tanto de forma individual como grupal	A1 A2 A3 A4	B1 B4	C1 C5	D1 D3 D4 D7 D11 D18
Comprender que a educación é un proceso permanente e continuado que se desenvolve a través de medios e procesos formais, non formais e informais.	A1 A3	B1 B4	C1 C8	D1 D3 D4 D11 D18

Contidos

Tema	
1. INTRODUCCIÓN Á TEORÍA DA EDUCACIÓN	1.1. Concepto de educación, notas características. Os catro pilares da educación. 1.2. O universo educativo: tipos de educación. Educación non formal e educación social.
2. AS TEORÍAS CONTEMPORÁNEAS DA EDUCACIÓN	2.1. As primeiras teorías da modernidade pedagóxica. 2.2. O pensamento pedagóxico de J. Dewey e a corrente educativa da Escola Nova. 2.3. As teorías antiautoritarias. 2.4. As teorías da desescolarización. 2.5. As teorías marxistas. 2.6. As teorías personalistas. 2.7. As teorías da postmodernidade e a educación.
3. INSTITUCIÓNS E AXENTES EDUCATIVOS.	3.1. Orixe e evolución das institucións educativas. 3.2. Institucións educativas formais. 3.3. Institucións educativas non formais. 3.4. Outras institucións educativas. 3.5. Da escola como institución educativa á cidade/sociedade educadora.
4. CONFIGURACIÓN E EVOLUCIÓN DO SISTEMA ESCOLAR	4.1. O sistema escolar nos séculos XIX e XX. 4.2. O sistema escolar no século XXI.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	6	8
Lección maxistral	20	0	20
Seminario	10	15	25
Traballo tutelado	6	50	56
Presentación	5	14	19
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Avaliación dos coñecementos previos do alumnado así como das súas inquedanzas. Presentación xeral da materia e a súa organización. Orientacións acerca da bibliografía.
Lección maxistral	Síntese dos temas por parte do profesorado. Presentación de materiais básicos para o traballo de cada tema. Establecemento das pautas para: a preparación xeral da materia, a análise das lecturas obrigatorias, a realización de traballos e a exposición de traballos. Moderación de debates en grupos. Organización e revisión das actividades individuais e grupais realizadas na aula. Organización e revisión das exposicións dos estudantes diante da clase.

Seminario	Traballo en profundidade dun tema (monográfico). Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais. Lectura e comentario de textos. Visionado e comentario de material audiovisual. Debates.
Traballo tutelado	Os/as estudantes desenvolverán en grupos de dous ou tres alumnos/as un traballo en profundidade sobre un autor ou corrente pedagóxica ao longo do cuadrimestre baixo as directrices e supervisión do profesor. O traballo deberá ser exposto na aula de clase diante dos demais compañeiros e compañeiras.
Presentación	Intervención do alumnado baseada na exposición verbal apoiada, se procede, co emprego de recursos didácticos ou dos traballos tutelados que completan algún contido da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.
Seminario	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.
Actividades introdutorias	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.
Presentación	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistrais e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de titorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de titorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.

Traballo tutelado Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistras e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de tutorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de tutorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de tutorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.

Probas	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	Tra-la exposición dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas xurdidas e/ou aclaracións de forma individual. As sesións maxistras e a realización dos traballos de aula reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula, durante a presentación do tema, no desenvolvemento dos seminarios, como no despacho do profesor, no horario de tutorías, de xeito individualizado. Á elaboración dos traballos tutelados e á súa exposición dedicaráselle unhas horas específicas de tutorías grupais na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor e no horario de tutorías. Nos Seminarios profundizarase na aplicación dos contidos presentados na sesión maxistral, con atención personalizada segundo as demandas. Para os Traballos tutelados, atención personalizada en pequenos grupos en relación á busca de documentación, estruturación do traballo, resolución de dúbidas, etc.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Seminario	Asistencia, participación e realización das actividades propostas polo profesorado.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1	D3 D4 D11 D18
Traballo tutelado	Os/as estudantes presentan o resultado do traballo a través da elaboración dun documento sobre a temática concreta da materia ou investigación realizada. Desenvolverase en pequeno grupo, de forma escrita. Tamén se valorará a exposición que faga o grupo de traballo na aula de clase.	20	A1 A3	B1 B4	C1 C5	D1 D3 D4 D7 D18
Presentación	Ademais, da elaboración do traballo tutelado, avaliarase a exposición que se faga do mesmo na aula ao profesor e aos demais alumnos/as.	10	A1 A3 A4 A5	B1	C1	D1 D3 D4 D7 D11
Exame de preguntas obxectivas	Realízase unha proba tipo test de catro alternativas de resposta de todos os contidos abordados na materia. Para a puntuación final do exame teranse en conta os acertos e os erros (puntuando estes negativamente: dous erros descuentan un acerto).	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1 C5 C8 C13	D1 D4 D7 D11 D18

Outros comentarios sobre a Avaliación

Horario de tutorías:

Primer cuatrimestre: miércoles, de 17.00 a 21.00 horas

Segundo cuatrimestre: miércoles, de 16.00 a 20.00 horas.

Para superar a materia es necesario aprobar el examen final y obtener una calificación mínima en los distintos apartados a evaluar (trabajos tutelados y prácticas).

Las partes de la materia superadas en la 1ª oportunidad, no serán objeto de evaluación en la 2ª considerándose, por lo tanto, como aprobadas en ese curso académico.

En coherencia con el carácter inclusivo que caracteriza a la Facultad de Educación e Traballo social, esta guía podrá ser adaptada para atender las necesidades específicas de apoyo educativo que presente el alumnado adscrito al programa PIUNE (PAT)

Con la finalidad de favorecer la conciliación de la vida laboral y la formación académica, los contenidos, planificación, recursos metodológicos y sistema de evaluación se adaptarán para el alumnado del curso puente garantizando, en todo caso, la consecución de las competencias y resultados de aprendizaje establecidos en este documento. Se abrirá una carpeta específica en la plataforma Moovi en la cual se informará de las tareas y pruebas de evaluación que guiarán el desarrollo de esta materia para el alumnado del curso puente o profesionales en ejercicio.

Alumnado no presencial: deberá hablar con el profesor a principio de curso para acordar un plan de trabajo específico.

Calendario de exámenes: la fechas oficiales de los exámenes pueden consultarse en la web oficial de la Facultad: (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>) en el espacio 'Exámenes 2023-24'.

Esta guía docente explicita las líneas de actuación a desarrollar con el alumnado de la materia, entendida con cierta flexibilidad; por lo tanto, puede estar sujeta a algunos reajustes puntuales.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

CARREÑO, M. (COORD.), **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Síntesis, 2002

COLOM, A., **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Ariel, 1997

TRILLA, J., **La educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social**, Ariel, 1996

DELORS, J., **La educación encierra un tesoro**, Santillana UNESCO, 1996

Bibliografía Complementaria

NEGRIN, O. e VERGARA, J., **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Centro de Estudios Ramón Areces, 2003

PALACIOS, J., **La cuestión escolar**, Laia, 1979

POZO ANDRÉS, M^a del Mar, **Teorías e instituciones contemporáneas de la educación**, Biblioteca Nueva, 2005

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Metodoloxía de investigación socioeducativa**

Materia	Metodoloxía de investigación socioeducativa			
Código	O05G130V01104			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Sierra Martínez, Silvia			
Profesorado	Castro Pais, María Dolores Sierra Martínez, Silvia			
Correo-e	sierra@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/gl/estudios/grao-en-educacion-social/			
Descrición xeral	O deseño desta materia está pensado para que os futuros educadores sociais adquiran a capacidade de reflexionar *críticamente sobre o feito socioeducativo en xeral e sobre a súa propia práctica en particular desde un punto de vista científico; entendendo, por tanto, que esta capacidade de reflexión é un instrumento esencial para a mellora socioeducativa e o seu desenvolvemento profesional. Os contidos que se propoñen articulan o diálogo epistemolóxico mediante tres bloques de temas: os fundamentos da investigación *socioeducativa, o seu deseño e desenvolvemento e, finalmente, a práctica da investigación a través de contidos sobre a difusión e impacto na mellora *socioeducativa. As actividades están pensadas como oportunidade para desenvolver as competencias a partir da aplicación e a transferencia dos distintos saberes. Están deseñadas para facilitar a integración conceptual desde unha perspectiva crítica, reflexiva e comprometida co pleno desenvolvemento do educando. É importante tamén que os futuros educadores sociais comprendan que a investigación se realiza nun contexto socioeducativo concreto e que, por tanto, faise necesario adquirir unha serie de coñecementos e condutas específicos, que teñen como referencia esencial principios éticos da investigación e do código deontolóxico da profesión.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional

C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
C20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D6	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Domínio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D16	Liderado
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecer os parámetros metodolóxicos que se siguen para construír, analizar e/ou transformar a realidade social e educativa.	A1	B1	C1 C4 C5 C6	D1 D4 D5 D8 D20
Coñecer a natureza, paradigmas e ámbitos da investigación e intervención socioeducativa.	A1	B4	C1 C3 C5 C6	D1 D4 D5 D8 D20
Coñecer os procesos e modelos metodolóxicos básicos da investigación socioeducativa.	A1 A2	B2 B4	C1 C3 C4 C5 C7	D1 D4 D5 D7 D8 D20
Coñecer as técnicas básicas -instrumentos, estratexias e recursos- de obtención, recollida e/ou rexistro de datos socioeducativos.	A1		C3 C4 C5 C7	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D20
Coñecer as técnicas básicas de codificación, xestión e análise de datos dos paquetes estatísticos SPSSW e R para organizar, representar, describir, transformar, relacionar, estimar e contrastar datos socioeducativos.	A1 A4	B4	C4 C7	D1 D4 D5 D6 D7 D20
Ser quen de analizar e avaliar a realidade socioeducativa: ámbito natural e xeográfico, poboación e/ou beneficiarios, recursos dispoñibles e potenciais, necesidades, demandas educativas e posibilidades de transformación.	A3	B1 B2 B3 B4 B5	C2 C3 C4 C12 C13 C14 C15 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20

Ser quen de identificar, seleccionar, formular e aplicar os elementos de deseño metodolóxico da investigación e intervención socioeducativa axustados a unha determinada situación práctica.	A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C3 C4 C9 C12 C13 C14 C15 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20
Ser quen de aplicar as técnicas básicas -instrumentos, estratexias e recursos- de obtención, recollida e/ou rexistro de datos socioeducativos.	A3 A4	B4	C4 C7	D1 D4 D5 D7 D8 D20
Ser quen de deseñar un proxecto de investigación socioeducativa e de levalo a cabo recollendo, analizando e interpretando os datos obtidos.	A3 A4 A5	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C3 C12 C13 C14 C15 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20
Ser quen de elaborar un informe de investigación socioeducativa no que as táboas, gráficos e estatísticas se obteñan empregando o paquete estatístico SPSS para Windows ou R e no que, ademais, se faga unha proposta de programa de intervención socioeducativa.	A4 A5	B1 B2 B4 B6	C1 C3 C4 C6 C7 C8 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20

Contidos

Tema	
Tema 2. O proceso de investigación socioeducativo: ¿Como investigar?	2.1. O proceso cuantitativo 2.2. O proceso cualitativo 2.3. Diferenzas entre ambos os enfoques de investigación 2.4. Informe de investigación 2.5. Ética e calidade: Consentimento informado.
Tema 3. Modelos metodolóxicos de investigación: diseños cuantitativos. ¿Como podo actuar?	3.1. Deseños cuantitativos: características xerais 3.2. Formulación de hipótese e determinación de variables 3.3. Deseños experimentais 3.4. Deseños case-experimentais 3.5. Deseños non experimentais 3.6 Definición e selección da mostra
Tema 4. Modelos metodolóxicos de investigación: diseños cualitativos. ¿Como podo actuar?	4.1. Deseños cualitativos: características xerais 4.2. Deseños Etnográficos 4.3. Deseños Biográfico-Narrativos 4.4. Deseños de Investigación-Acción 4.5. Definición e selección dos participantes
Tema 5. Técnicas e instrumentos para a investigación cuantitativa: ¿Como recoller información?	5.1. Preguntas e respostas: Cuestionarios 5.2. Test 5.3. Escalas de medida 5.4. Requisitos técnicos dos instrumentos: Fiabilidade e Validez
Tema 6. escoitar, observar e comprender: técnicas e instrumentos cualitativos. ¿Como recoller información?	6.1. Mirar para ver: Observación (Participante) 6.2. Respostas e preguntas: Entrevista (Cualitativa) 6.3. Historias de vida 6.4. Estratexias participativas para escoítaa e transformación socioeducativa
Tema 7. A análise dos datos cuantitativos: ¿Como saber si alcanzáronse os obxectivos?	7.1. Análise estatística 7.2. Aproximación á estatística descritiva 7.3. Aproximación á estatística inferencial 7.4. Organización e representación gráfica dos datos
Tema 8. A análise dos datos cualitativos: ¿Como saber si alcanzáronse os obxectivos?	8.1. Proceso de análise de datos cualitativos: Análise de contido 8.2. Criterios de rigor científico para a análise cualitativa de datos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	2	3
Resolución de problemas	4	25	29
Prácticas de laboratorio	14	15	29
Lección maxistral	14	0	14
Resolución de problemas de forma autónoma	0	30	30
Traballo tutelado	7	24	31
Aprendizaxe colaborativa	2	7	9
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Autoavaliación	0	2	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Presentación	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Orientadas á presentación da materia e de cada un dos temas con indicación dos aspectos temáticos relevantes que requiren unha atención especial.
Resolución de problemas	Formulación, análise, resolución e debate de problemas e exercicios teóricos/prácticos sobre aspectos do temario de especial relevancia e/ou dificultade.
Prácticas de laboratorio	Aplicación dos coñecementos e procedementos adquiridos na resolución de casos, situacións, problemas e/ou exercicios prácticos.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas de forma autónoma	Exercicios a realizar fose do de aula baixa as directrices e a supervisión do docente.
Traballo tutelado	Deseño, desenvolvemento e presentación dun traballo de investigación que implique unha planificación do proceso e a súa execución mediante a recollida, análise e interpretación dos datos.
Aprendizaxe colaborativa	Traballo en pequenos grupos, seleccionados de forma intencional, que permiten aos alumnos traballar xuntos na consecución de metas comúns, beneficiosas para todos os participantes do mesmo. Traballo en pequenos grupos, onde os estudantes con diferentes niveis de habilidade utilizan unha variedade de actividades de aprendizaxe para mellorar o seu entendemento sobre a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Aplicación dos coñecementos e procedementos adquiridos na resolución de casos, situacións, problemas e/ou exercicios prácticos. O seguimento da práctica será individualizado, aínda que haxa unha posta en común ao rematar a mesma
Traballo tutelado	Traballos realizados a través da plataforma de e-learning asignada a través MooVi no que haberá unha retroalimentación constante por parte do profesorado.

Probas	Descrición
Presentación	Encontros voluntarios presenciais ou virtuais co fin de expor dúbidas que redundan nunha mellor comprensión da materia e a consecución das competencias a avaliar nas prácticas e traballos tutelados así como na exposición dos mesmos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Resolución de problemas	Prácticas individuais	20				
Prácticas de laboratorio	Para sumar apartados: cualificación mínima de 1 sobre 2 puntos.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B4	C1 C3 C4 C7	D1 D4 D5 D6 D7 D20

Traballo tutelado	Para sumar apartados: cualificación mínima de 0,75 sobre 1,5 puntos.	10	A3 A4 A5	B1 B2 B3	C1 C2 C3 C19 C20	D1 D4 D5 D6 D7 D8 D16 D20
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame final escrito: preguntas de comprensión e relación entre conceptos da materia. Para sumar a puntuación de ambas as partes do exame é necesario obter unha cualificación mínima de 1 sobre 2.	20	A1	B1 B4	C1 C3 C4 C5 C6	D1 D4 D5 D6 D7 D20
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame final escrito: supostos nos que se presenta unha situación práctica vinculada a diversos contidos tratados na materia. Para sumar a puntuación de ambas as partes do exame é necesario obter unha cualificación mínima de 1,8 sobre 3,6.	20	A3 A5	B4	C3 C4 C7	D1 D5 D6 D7 D20
Presentación	Exposición e posta en común de traballos. Para sumar apartados: cualificación mínima de 0,75 sobre 1,5 puntos.	10	A2 A4	B4 B5	C1 C2 C4 C7	D4

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na convocatoria ordinaria, para obter a cualificación de aprobado, o alumno/a deberá acadar a puntuación mínima de 5 puntos totais, realizar en prazo todas as actividades así como cumprir os seguintes requisitos:

- Alumnado asistente. O itinerario ordinario, é dicir, a avaliación continua, é posible para aquel alumnado que teña, como mínimo, o 80% da asistencia e unha participación activa na aula. Neste caso, para poder sumar todas as puntuacións, é imprescindible alcanzar unha calificación mínima (2 sobre 4 puntos) na parte teórica da materia (proba escrita), así como unha calificación mínima (3 sobre 6 puntos) na parte práctica da mesma (prácticas avaliadas individuais e/ou grupais). De acadarse as puntuacións mínimas esixidas, a calificación global sobre 10 puntos será a suma das notas parciais.

- Alumnado non asistente. O itinerario alternativo é para aquelas persoas que, por razóns debidamente xustificadas, teñan máis dun 20% de ausencias a clase ou que, cunha porcentaxe inferior de ausencias, non entregasen reiteradamente en tempo e forma os traballos que permitan avaliar o logro das competencias propias da materia. O alumnado que se atope nesta situación será cualificado coas notas das partes teóricas e prácticas. A súa puntuación final será como máximo de 10 puntos. O exame será o mesmo e nas mesmas condicións que o alumnado asistente. Se deberán realizar as prácticas avaliadas de forma individual e a entrega dos mesmos será o día oficial de realización da proba de exame. A calificación dos traballos se realizará con idénticos criterios aos utilizados co alumnado asistente.

En caso de non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo. Aquel alumnado (asistente ou non asistente) que suspenda, non alcance o mínimo esixido ou non teña puntuación, terá unha convocatoria extraordinaria na cal se poderán recuperar os apartados pendentes (proba escrita e/ou traballos) nas mesmas condicións de calificación e a mesma proporcionalidade que na convocatoria ordinaria. Aquel alumnado que non supere a materia na convocatoria ordinaria, estará exento en convocatorias sucesivas de avaliar as partes superadas.

Os materiais obrigatorios para preparar a materia, especialmente a proba escrita, son os documentos correspondentes a cada tema (documento *Tema_X) xunto coas aprendizaxes das sesións teórico-prácticas.

A efectos evaluativos, un mesmo traballo non pode ser utilizado para outras materias e si este non cumpre os aspectos formais esixidos (en especial, citación incorrecta de autorías ou plaxio) será rexeitado. Todos os traballos entregados mediante a plataforma MooVi serán analizados mediante o sistema anti-plaxio da UVigo.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Ciencias da Educación, no espazo "datas": <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza á Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Ballesteros Velázquez, B., **Investigación social desde la práctica educativa**, 1, UNED, 2019

Bisquerra Alzina, R., **Metodología de la investigación educativa**, 6, La Muralla, 2019

Hernández-Sampieri, R. & Mendoza, C., **Metodología de la investigación: las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta**, 1, McGraw-Hill, 2018

Hernández-Sampieri, R., Fernández-Collado, C. y Baptista Lucio, P., **Metodología de la investigación**, 5, McGraw-Hill, 2014

Bibliografía Complementaria

- Ballesteros Velázquez, B., **Taller de investigación cualitativa**, 1, UNED, 2014
-
- Bautista, N. P., **Proceso de la investigación cualitativa: epistemología, metodología y aplicaciones**, 1, Manual Moderno, 2011
-
- Berenguera, A., Fernández de Sanmamed, M. J., Pons, M., Pujol, E., Rodríguez, D. y Saura, S., **Escuchar, observar y comprender. Recuperando la narrativa en las Ciencias de la Salud. Aportaciones de la investigación cualitativa**, 1, IDIAP, 2014
-
- Bernal, C., **Metodología de la investigación. Administración, economía, humanidades y ciencias sociales**, 1, Pearson, 2010
-
- Buendía Eisman, L., Colás Bravo, P. y Hernández Pina, F., **Métodos de Investigación en Psicopedagogía**, 1, McGraw-Hill, 1998
-
- Corbetta, P., **Metodología y Técnicas de Investigación Social (ed. rev.)**, 1, McGraw-Hill, 2007
-
- Perelló, S., **Metodología de la investigación social**, 1, Dykinson, 2009
-
- Moriña Díez, A., **Investigar con Historias de vida Metodología biográfico-narrativa**, 1, Narcea, 2016
-
- McMillan, J. y Schumacher, S., **Investigación educativa. Una introducción conceptual**, 5, Pearson, 2005
-
- Navarro, E., Jiménez, E., Rappoport, S. y Thoilliez, B., **Fundamentos de la investigación y la innovación educativa**, 1, UNIR, 2017
-
- Sandín, M. P., **Investigación cualitativa en educación: fundamentos y tradiciones**, 1, McGraw-Hill, 2003
-

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303
Investigación-acción na práctica socioeducativa/O05G130V01903

Outros comentarios

O alumnado non asistente debe comunicar ao docente, durante o primeiro mes de clase, a súa intención de optar polo itinerario alternativo e concertar unha titoría personalizada.

A comunicación entre os estudantes e as docentes realizarase mediante os foros habilitados para dúbidas académicas. As cuestións persoais serán tratadas unicamente mediante o correo electrónico institucional. Non se responderá a direccións de correo persoais.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade de Ciencias da Educación, no espazo "datas exames": <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo Social.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Recursos tecnolóxicos en educación social**

Materia	Recursos tecnolóxicos en educación social			
Código	O05G130V01105			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Ricoy Lorenzo, María Carmen Sánchez Martínez, María Cristina			
Profesorado	Ricoy Lorenzo, María Carmen Sánchez Martínez, María Cristina			
Correo-e	cricoy@uvigo.es c.sanchez@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/			
Descrición xeral	A formación do-a educador/a social está orientada á educación non formal e informal en contextos diversos. De modo orientativo, os campos de traballo focalízanse nas áreas socioeducativa, sociocultural, orientación social, orientación sociolaboral, discapacidades, persoas adultas, maiores, interculturalidade, protección e promoción da muller, familia, menores, etc. A educación social ten por obxecto o desenvolvemento psicossocioeducativo da cidadanía co fin de acadar, completar e ampliar a súa educación formal, necesidades e expectativas que presentan potenciando o desenvolvemento holístico ao longo da vida. Á práctica educativa do-a educador/a social correspóndelle organizar, analizar, diagnosticar, deseñar, elaborar, planificar, desenvolver, asesorar e avaliar proxectos educativos. Ademais, debe colaborar con outros axentes socioeducativos, culturais e laborais, cos responsables de institucións e responsables da política na orientación de dinámicas que proporcionen oportunidades de desenvolvemento á cidadanía, así como embarcarse en accións de mediación e resolución de conflitos. A materia de «Recursos Tecnolóxicos en Educación Social» do Grao en E. Social insírese na área de coñecemento de Didáctica e Organización Escolar e abrangue contidos de carácter teórico e sobretudo práctico. A contribución teórico-práctica desta materia posibilita a adquisición de competencias de diversa indole para acadar unha adecuada formación disciplinaria e profesional. Esta materia adecúase ao perfil disciplinario e profesional da titulación de Educación Social porque a integración curricular e contextualizada das tecnoloxías da información e comunicación ofrece un potencial enriquecedor imprescindible na formación do seu alumnado. As competencias de formación disciplinaria e profesional do estudantado están dirixidas capacidades que posibiliten o uso e aplicación das tecnoloxías da información e comunicación a nivel didáctico, organizativo, comunicativo, como materia obxecto de estudo en si mesmo, de administración da xestión, de lecer como recurso de ocio, etc.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos

C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D5	Xestión da información
D11	Habilidades interpersoais
D16	Liderado
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Identificar as características e función dos recursos didácticos e dixitais.	A2	B1	C1	D5
Familiarizarse coa lexislación dos marcos reguladores da tecnoloxía dixital.	A3	B1	C1	D5
Descubrir o papel dos medios de comunicación da rede no proceso de ensino-aprendizaxe.	A4	B2	C5	D11
Adquirir bases teóricas para o emprego de habilidades e destrezas que posibiliten o manexo dos medios tecnolóxicos/dixitais de formación disciplinar e profesional.	A5	B1	C1	D5
Abordar a produción de materiais tecnolóxicos/dixitais ou adaptalos desde alternativas creativas e innovadoras.	A3	B5	C12 C14	D19
Traballar cos medios tecnolóxicos e dixitais na súa dimensión comunicativa, didáctica, lúdica, de organización e xestión.	A1	B2 B4	C9	D18
Dispor de ética profesional para o uso dos medios dixitais e no desenvolvemento de prácticas de carácter didáctico, organizativo, lúdico, de administración e xestión no campo da E. Social.	A4 A5	B4 B5 B6	C12	D16 D19
Dispoñer dunha actitude positiva e contar con ética profesional para a integración apropiada dos medios tecnolóxicos/dixitais no contexto socioeducativo da profesión na faceta: académica, de xestión, dirección e coordinación.	A3	B3	C2 C4 C19	D11 D16 D19

Contidos

Tema	
CONTIDOS TEÓRICOS VINCULADOS COS PRÁCTICOS	SÍNTESE DOS EPÍGRAFES
1. Bases conceptuais do ámbito disciplinar.	1.1. Aproximación conceptual aos termos e recursos didácticos, novas tecnoloxías, TIC, etc. 1.2. Funcións e clasificación dos recursos didácticos e das TIC.
2. Los medios tecnolóxicos e dixitais e o seu potencial socioeducativo: As TIC e o seu potencial contextual.	2.1. Integración das TIC nos ámbitos de traballo do educador/a social. 2.2. Posibilidades organizativas, administrativas, etc. 2.3. Potencial didáctico das TIC.
3. Os sistemas multimedia e a súa aplicación na educación non formal.	3.1. Concepto e características dun contorno multimedia. 3.2. Posibilidades didácticas do multimedia.
4. As redes telemáticas na educación.	4.1. Os medios de comunicación da rede: o seu uso como recursos de ensino-aprendizaxe. 4.2. Internet e os servizos que ofrece de uso para o campo da E. social.
5. Alfabetización audiovisual.	5.1. A imaxe e o son: os seus compoñentes. 5.2. Lectura de imaxes. 5.3. O vídeo como instrumento de traballo.
6. O paso dos medios tradicionais ó novos medios e o seu potencial educativo.	6.1. Nos medios de imaxe fixa. 6.2. Nos medios de comunicación social.
CONTIDOS PRÁCTICOS VINCULADOS COS TEÓRICOS	BREVE DESCRICIÓN
1. Emprego de programas do paquete de Microsoft Office e/ou de software libre.	- En aplicacións organizativo-administrativas. - Para aplicacións didácticas, presentacións e/ou de tipo lúdico.
2. Internet como recurso socioeducativo.	- Emprego dos medios de comunicación da rede. - Uso dos principais servizos de internet aplicados ao campo da E. Social. - Traballo con páxinas web.

3. Producións informáticas/dixitais susceptibles de uso socioeducativo.	- A partir de programas de tratamento de textos, de documentais e de recursos da web elaboración e desenvolvemento de creacións en soporte dixital de materiais ou recursos socioeducativos. - Elaboración de produtos multimedia aplicados o campo da E. Social.
4. Imaxe fixa e en movemento.	- Análise de documentos dixitais con imaxe fixa e en movemento. - Selección, adaptación, creación e aplicación da imaxe ás presentacións e proxeccións formativo-comunicativas e/ou lúdicas.
5. Avaliación de software susceptible de uso socioeducativo.	- Selección, descrición, análise e valoración do contido dalgún recurso dixital. - Identificación, análise e proposta para a implementación dalgún videoxogo susceptible de uso socioeducativo.
6. Observación de experiencias innovadoras sobre o emprego de novos medios no campo profesional.	- Observación directa dalgunha experiencia innovadora con tecnoloxía punta, se é posible en contexto natural ou vía internet (apoiándose na etnografía virtual) para realizar unha análise e valoración da mesma.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	4	8	12
Lección maxistral	12.5	19	31.5
Traballo tutelado	0	4	4
Aprendizaxe colaborativa	4	8	12
Foros de discusión	0	1	1
Prácticas de laboratorio	16	18	34
Prácticas de campo	3	5	8
Gamificación	8	9.5	17.5
Cartafol/dossier	3	5	8
Traballo	1	15	16
Exame de preguntas obxectivas	1	5	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	Intervención do alumnado feita a partir da realización dos exercicios resoltos ou de situacións problemáticas asociadas co contido da sesión maxistral, baseada na exposición verbal e apoiada no emprego de recursos didácticos a través da que tamén se interactuará e debaterá co grupo aula dun modo ordeado: propoñendo cuestións, facendo aclaracións ou desenvolvendo actividades de forma dinámica.
Lección maxistral	Exposición oral pola profesora apoiada en recursos didácticos, medios audiovisuais e TIC, coa incorporación da estratexia da interrogación didáctica dirixida aos estudantes, a posta en marcha de actividades e a exposición de traballos coa finalidade de facilitar a aprendizaxe e o desenvolvemento competencial.
Traballo tutelado	Unha vez concretado o núcleo do traballo en grupo, o alumnado discutirá e formulará as súas dúbidas a-o docente para desenvolvelo profundizando nalgún aspecto da materia e finalmente presentarao ó grupo aula.
Aprendizaxe colaborativa	Para o traballo a realizar partírase da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballe de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa aprendizaxe.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas na contorna virtual para debater temas de actualidade relacionados dentro do marco da materia co ámbito académico e/ou profesional.
Prácticas de laboratorio	Esta metodoloxía posibilitalle ao alumnado a aprendizaxe a través da realización de actividades de carácter práctico no laboratorio, indagando no funcionamento técnico dos aparatos dixitais e o desenvolvemento de habilidades e capacidades informáticas/dixitais e de tipo didáctico para abordar o deseño, desenvolvemento de proxectos, análise de experiencias socioeducativas, busca, tratamento e valoración da información, etc. Este sentido práctico vai combinado e alternando nas diversas prácticas o emprego de estratexias de gamificación, colaborativas, entre outras.
Prácticas de campo	Actividades para aproximarse e indagar sobre a realidade, posibilitando ao estudantado o contacto e a reflexión sobre experiencias prácticas da contorna social e humana, máis aló do marco teórico.
Gamificación	Actividades con aplicación de mecánicas propias dos xogos para a utilización no proceso de aprendizaxe e interacción nun entorno lúdico que propicia a motivación, implicación e diversión.

Cartafol/dossier	Recompilación do traballo do/a estudante coa finalidade de amosar os seus esforzos, progresos e a súa produción. O alumnado deseñará técnica e didacticamente, desde a parte práctica, baixo o asesoramento do profesorado, un eportfolio para recoller e presentar a totalidade do traballo desenvolto nas prácticas de laboratorio, aportando as evidencias e os produtos obtidos ao longo do curso. O estudantado desenvolverá en formato dixital un informe/diario de prácticas, baixo as indicacións da-o docente que serán detalladas oportunamente. O seu desenvolvemento farase ao longo do cuadrimestre e será revisado regularmente. O desenvolvemento e a entrega será feita en formato dixital, e se fose necesario tamen impreso, e cerrarse a última semana do cuadrimestre.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Atenderase de forma personalizada e en grupo medio ao alumnado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Traballo tutelado	O profesorado prestaralle atención individual e grupal ao alumnado para a realización dos traballos que requiren asesoramento directo, realizando o seu seguimento.
Aprendizaxe colaborativa	Propiciarase unha organización do traballo na aula e fóra da aula en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballe de forma coordinada para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe. Para elo, motivarase ou apoiarase ao alumnado para combinar e alternar nas diversas prácticas o emprego de estratexias colaborativas, entre outras.
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas no foro será promovidas principalmente pola docente na contorna virtual para debater temas de actualidade relacionados dentro do marco da materia co ámbito académico e/ou profesional.
Gamificación	Atenderase de forma personalizada e en grupo medio ao alumnado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Cartafol/dossier	Atenderase de forma personalizada ao estudantado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Prácticas de campo	Atenderase de forma personalizada e en grupo medio ao estudantado dentro da aula principalmente e, excepcionalmente, a través doutros medios, axudándolle a superar as dificultades que se lle presenten no desenvolvemento do traballo, así como orientando oportunamente.
Probas	Descrición
Traballo	Atenderanse en pequenos grupos dentro da aula e a través doutros medios dixitais axudándolle ao seu desenvolvemento, así coma fora da aula orientando oportunamente.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Presentación	(PT) Exposición por parte do alumnado, en pequenos grupos, dun traballo sobre un tema da materia concretado ao inicio coa profesora. O seu desenvolvemento estará dirixido, fundamentalmente, a ampliar os contidos de tipo teórico da materia enlazándoos oportunamente cos prácticos. Na súa realización e presentación participará o grupo de traballo e para a súa exposición apoiaranse en medios tecnolóxicos ou dixitais con estratexias de tipo activo. Para a súa cualificación terase en conta a pertinencia da estrutura do traballo, calidade do contido exposto, así como o interese provocado no debate tanto por cada membro do grupo como no seu conxunto, e as posibles respostas as cuestións planteadas a raíz da exposición. Ata 1 puntos.	10	A2 B4 C2 D11 A3 C19 D16 D18 D19
Aprendizaxe colaborativa	(PT) O alumnado desenvolverá en grupo diferentes exercicios, prácticas, problemáticas ou estudos de caso para aprofundar ou ampliar os contidos teóricos da materia. A entrega é requisito facela en formato dixital e dentro do prazo que se sinala no seu momento. Para a calificación terase en conta a fundamentación na que se apoia o desenvolvemento, a capacidade crítica, emprego de estratexias colaborativas e a proxección práctica amosada desde o oportuno razoamento. Ata 0,5 puntos.	5	A3 B2 C5 D5 A4 B3 C9 D11 B4 C12 D18 C14

Prácticas de laboratorio	(PP) O alumnado desenvolverá nas prácticas de laboratorio ante a presenza da-o docente na aula, implicándose oportunamente na marcha da clase. Este seguimento farase con técnicas baseadas na observación directa, focalizándoa no proceso de elaboración das prácticas dentro da aula. Nesta observación realizada de xeito sistemático, terase en conta o desenvolvemento do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias polo alumnado atendendo ao seu progreso, calidade técnico-didáctica das prácticas realizadas, seguimento das pautas sinaladas polo profesorado combinadas oportunamente coa iniciativa propia, creatividade e responsabilidade asumida, coa adecuación dos resultados acadados. É requisito facer a entrega en formato dixital e dentro do prazo sinalado no seu momento pola profesora (ata 3,5 ptos).	35	A1 B2 C1 D5 A2 B5 C5 D11 A3 B6 C9 D16 A4 C12 D18 A5 C14 D19
Prácticas de campo	(PP) O seu seguimento farase con técnicas baseadas na observación directa, focalizándoa no proceso de elaboración dentro da aula. Esta observación realizada de xeito sistemático, tendo en conta o desenvolvemento do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias polo alumnado atendendo ao seu progreso, calidade técnico-didáctica das prácticas realizadas, seguimento das pautas sinaladas polo profesorado combinadas oportunamente coa iniciativa propia, creatividade e responsabilidade asumida, coa adecuación dos resultados acadados. É requisito facer a entrega en formato dixital e dentro do prazo sinalado no seu momento pola profesora (ata 1 pto).	10	A2 B2 C1 D5 A3 C5 D11 A4 C12 D18 D19
Gamificación	(PP) O seu seguimento farase con técnicas baseadas na observación directa, focalizándoa no proceso de elaboración dentro da aula. Esta observación realizada de xeito sistemático, tendo en conta o desenvolvemento do proceso de aprendizaxe e a adquisición de competencias polo alumnado atendendo ao seu progreso, calidade técnico-didáctica das prácticas realizadas, seguimento das pautas sinaladas polo profesorado combinadas oportunamente coa iniciativa propia, creatividade e responsabilidade asumida, coa adecuación dos resultados acadados. É requisito facer a entrega en formato dixital e dentro do prazo sinalado no seu momento pola profesora (ata 1,5 pto).	15	A2 B2 C1 D5 A4 B4 C5 D11 A5 C12 D18 D19
Cartafol/dossier	(PP) Para a súa cualificación terase en conta a coherencia e claridade da estrutura, así coma a calidade técnico-didáctica amosada e capacidade de compromiso. Ata 0,25 puntos (asociados coa parte práctica da materia). O alumnado desenvolverá en formato dixital un informe/diario de prácticas, baixo as indicacións da-o docente que serán detalladas oportunamente. O seu desenvolvemento farase ao longo do cuadrimestre e será revisado regularmente. O desenvolvemento e a entrega será feita en formato dixital, e se fose necesario tamen impreso, na última semana do cuadrimestre pecharase. Na súa cualificación considérase o grao de correspondencia coas pautas facilitadas para a elaboración, coherencia e adecuación da estrutura, calidade do contido e extensión, así coma o reflexo da actitude e ética manifestada. Ata 0,75 puntos (asociados coa parte práctica da materia).	10	A2 B4 C4 D5 A3 D19 A4 A5
Exame de preguntas obxectivas	(PT) O alumnado realizará unha proba para avaliar as competencias adquiridas, que incluirán preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...) a que repostará o estudatado. Ata 1,5 puntos.	15	B6 C5 D5

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Para superar a materia todo o alumnado terá que aprobar independentemente a parte TEÓRICA (cun mínimo de 1,5 puntos) e a PRÁCTICA DE LABORATORIO (cun mínimo de 3,5 puntos). No reparto corresponden ata 7 puntos ás prácticas de laboratorio e ata 3 á parte teórica da materia. O estudantado que desenvolva e entregue en prazo as actividades/exercicios/traballos/etc. da parte teórica e da práctica, ou nalgunha delas, contarán cunha avaliación diversificada e continua de carácter formativo en ambas ou na parte que elixa. No caso de superar só unha parte da materia (teórica ou práctica) conservarase a súa cualificación dentro do mesmo curso académico, aínda que en 1ª oportunidade na Acta académica figurará a calificación resultante da súa media aritmética.

- O estudantado que non cumpran coas esixencias e calidade requiridas para superar os extremos xa descritos para a avaliación continua poderá obter ata un máximo de 3 puntos no exame teórico e deberán acadar un mínimo de 1,5 puntos para computarllos co exame que teña que facer sobre as prácticas de laboratorio, no que tamén deberán dispor dun mínimo de 3,5 puntos sobre 7 para realizar a referida suma. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria seguinte.

- As datas de realización do exame final-oficial, que desenvolverá obrigatoriamente o alumnado que non superase a materia

por avaliación continua, e a súa revisión serán as que figuran no calendario de exames da Facultade, a consultar na Web da Facultade (<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/>) no espazo de datas de exames. A hora da revisión comunicáraselle ó alumnado no momento de sacar o listado de calificacións. O lugar de publicación das cualificacións será na Plataforma utilizada na materia e/ou no taboleiro de anuncios do despacho da-o docente responsable ou en calquera outro espazo dixital comunicado con antelación.

- As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

- As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo Exames:
<http://fcce.uvigo.es/es/docencia/examenes/>

OUTRAS OBSERVACIÓNS:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que se levarán a cabo co alumnado da materia, concibíndose con certa flexibilidade; en consecuencia, pode requirir algunha rectificación promovida polo grupo de destinatarios real ou pola relevancia de situacións sobrevidas. Así mesmo, aportaráselle ao alumnado a información complementaria ou pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Mominó, J. & Sigalés, C. (Coords.), **El impacto de las TIC en la educación. Más allá de las promesas.**, UOC Ediciones., 2017

Morrón-Marchena, J. A. & Torres-Barzabal, : (Coords.), **Investigación e innovación en educación social**, Octaedro, 2021

Profanter. A. & Sevillano, M. L. (Eds.), **Theory and best practice models in educational institutions in Spain and Italy**, Cambridge scholars publishing, 2017

Vázquez, E. & Sevillano, M. L. (Coords.), **Dispositivos digitales móviles en educación: El aprendizaje ubicuo**, Narcea, 2015

Williamson, B., **Big data en educación. El futuro digital del aprendizaje, la política y la práctica.**, Morata, 2018

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo/O05G130V01202

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

É recomendable estar familiarizado ou familiarizarse coa utilización e manexo mínimo das Tecnoloxías da Información e Comunicación, cos recursos tecnolóxicos e dixitais da Universidade/campus en xeral, da biblioteca, cos persoais e do contorno.

Orientacións para acadar, se fose o caso, as referidas recomendacións: participar no curso de formación ofrecido polo servizo da biblioteca da Universidade, desenvolver sesións indagativas coas novas tecnoloxías a nivel persoal (a través de ensaio e erro), coa axuda de compañeiros/as do mesmo curso e titulación ou doutros cursos e carreiras afíns, de persoas próximas ou da-o docente.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural**

Materia	Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural			
Código	O05G130V01201			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Braña Rey, Fatima			
Profesorado	Braña Rey, Fatima			
Correo-e	fatimab@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/fatima-brana-rey/			
Descrición xeral	A materia está concebida como unha introdución á Antropoloxía social e cultural. O seu obxectivo fundamental é proporcionar os instrumentos de análise básicos sobre aqueles feitos socioculturais que se atopan na base das competencias que se deberán alcanzar para o desenvolvemento da profesión de educador/a social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicarlas ás realidades socioeducativas
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
C19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
D11	Habilidades interpersoais
D13	Autonomía na aprendizaxe
D15	Creatividade
D19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Cóñece da Antropoloxía social e cultural, así como das súas orientacións teóricas no contexto cultural actual.	A1 A2		C1	D1 D7 D10
Cóñece a natureza e características da cultura humana.	A4 A5	B1	C1 C19	D1 D8 D10
Cóñece os modos de transmisión dos elementos da cultura humana.	A3	B4	C7 C10 C18	D1 D4 D7 D10 D11
Comprende as variadas estratexias de adaptación e económicas que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A1 A2	B4	C7 C19	D1 D3 D10
Comprende as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas de familia e parentesco que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A2 A3 A4	B1 B4	C1 C9 C14	D1 D3 D10 D19
Capaz de comprender as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas políticos e de exercicio do poder que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A1 A4 A5	B4	C1 C9 C10 C19	D10 D11 D13 D20
Capaz de comprender as variadas estratexias de adaptación aos distintos sistemas relixiosos e de pensamento que aparecen nos diferentes contextos socioculturais.	A1 A3 A5	B1 B4	C1 C10 C19	D1 D10 D13
Capaz de analizar e comprender a diversidade de poboacións e grupos portadores de tradicións culturais diferentes.	A1 A2	B1 B4	C7	D1 D8 D10 D19
Recoñece as transformacións e cambios que veñen afectando ao sistema de cultura de Galicia.	A1 A4 A5	B1 B4	C7 C14 C18 C19	D7 D11 D15
Investiga e interpreta os elementos do sistema de cultura de Galicia.	A3 A4	B1	C9 C14 C18	D1 D3 D4 D7 D11 D15 D20

Contidos

Tema

1. A Antropoloxía social e cultural: campo de estudo e orientacións teóricas.	1.a.- Concepto e campo de estudo da Antropoloxía sociocultural. 1.b.- Metodoloxía de investigación en Antropoloxía sociocultural.
2. Natureza e características da cultura.	2.a.- Concepto, trazos e niveis de cultura. 2.b.- Conceptos afíns á cultura de relevancia antropolóxica.
3. Cultura e enculturación: a transmisión e asimilación das tradicións culturais.	3.1.- Concepto, modos e límites da enculturación. 3.2.- Mecanismos, axentes, medios e resultados da enculturación ou socialización do individuo. 3.3.- Antropoloxía feminista, sexo e xénero.
4. Estudo do sistema sociocultural humano: análise da estrutura económica, social, política, ideolóxica (relixión e pensamento) do sistema sociocultural humano.	4.1.- A estrutura económica do sistema sociocultural: os modos de produción, distribución e consumo de bens. 4.2.- A estrutura social do sistema sociocultural: matrimonio, familia, parentesco e filiación. 4.3.- A estrutura política do sistema sociocultural: sistemas políticos non centralizados e sistemas políticos centralizados. 4.4.- A estrutura ideolóxica do sistema sociocultural: maxia, relixión e os sistemas de crenzas.

5. Antropoloxía e comparación: culturas, etnias, grupos étnicos e culturais.	5.1.-Etnias, minorías étnicas e culturais. 5.2.- Multiculturalismo, integración e identidade étnica.
6. Grupos étnicos e culturais no Estado español.	6.1.- A experiencia intercultural en España: inmigrantes e refuxiados. 6.2.- Minorías e grupos marxinaos: xitanos, pobres e outros grupos de marxinaos no Estado español.
7.- O sistema de cultura da sociedade galega.	7.1.- Os elementos do sistema de cultura de Galicia. 7.2.- As unidades de organización social da sociedade galega. 7.3- Cultura e identidade do pobo galego.
8. Transformación e cambio do sistema de cultura tradicional de Galicia.	8.1.- A transformación dos elementos do sistema de cultura tradicional de Galicia 8.2. Os cambios nas unidades de organización social e no modo de vida doméstico do pobo galego.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	10	26	36
Seminario	8	24	32
Lección maxistral	23	15	38
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	10	13

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O alumnado desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do alumnado. Traballos de aula e seminarios poden estar relacionados nun traballo único.
Seminario	Os seminarios versarán sobre actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permita profundizar ou complementar os contidos da materia. Sempre que se considere necesario, empregaranse como complemento das clases teóricas.
Lección maxistral	Por parte do profesor da materia serán presentadas en sesións maxistrais as bases teóricas e as directrices de estudo do programa de Antropoloxía social e cultural, así como as directrices a seguir nos traballos de investigación en Antropoloxía sociocultural.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O alumnado disporá dun horario semanal de titorías do profesorado no que consultará de forma personal ou en grupos dúbidas sobre a materia. Os traballos de aula supoñen unha oportunidade para revisar a comprensión dos contidos da materia por parte do alumnado. Os traballos tutelados requiren de atención personalizada nas aulas de grupos pequenos. A atención personalizada tamén se fará no tempo establecido para as titorías que se publicará a través de Moovi. O alumnado disporá dun horario semanal de titorías do profesorado no que consultará de forma persoal ou en grupos dúbidas sobre a materia. As titorías solicitaranse por correo electrónico e atenderanse a través do Campus remoto, segundo se indique na plataforma Moovi.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Realizarase un seguimento de exercicios propostos na aula nos que se aplicarán os coñecementos teóricos e prácticos da materia. Poderá ser un traballo xeral que inclúa os seminarios.	40	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4	C1 C7 C9 C10 C14 C18 C19	D1 D3 D4 D7 D8 D10 D11 D13 D15 D19 D20

Exame de preguntas obxectivas	Exame de preguntas tipo test.	40	A1 A2 A3 A4 A5		C1 C7	D1 D7 D8 D10 D13 D15 D19 D20
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumando realizará diversos exercicios que demostren a adquisición de coñecementos e a reflexión crítica sobre eles. Os exercicios poden ter unha estrutura diversa, desde probas de preguntas obxectivas ata exposicións orais.	20	A1 A2	B1	C1 C7	D1 D3 D10 D19

Outros comentarios sobre a Avaliación

OBTENCIÓN DA NOTA FINAL DO ALUMNADO

A nota final será o resultado da suma das metodoloxías descritas para a avaliación sempre que se aprobe o exame e o traballo. Se non se aproba exame e traballo de aula non se sumarán as cualificacións de cada avaliación e suspenderase a materia. Igualmente aínda aprobando exame e traballo será necesaria unha nota mínima de 5 para aprobar a materia.

O alumnado non presencial terá o mesmo tipo de metodoloxías de avaliación. O alumnado non presencial deberá indicar que solicita a avaliación global antes do 29 de febreiro.

SEGUNDA CONVOCATORIA

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. Mais para aprobar a materia deberase aprobar cada proba descrita nesta guía de forma independente, non sumando as notas se non estivera aprobada.

As datas dos exámenes pódese consultar no seguinte link: <http://fcce.uvigo.es/gl/docencia/exames/>

No caso de detección de plaxio ou posibles comportamentos anómalos ou deshonestos, nalguna proba/traballo/test/exame/actividade a cualificación final da materia será Suspenso (0) e o feito será comunicado ao Decanato do Centro para que adopte as medidas oportunas.

Ante calquera contradición que se puidera dar entre as distintas versións da guía, por mor dalgún erro na tradución, a versión que prevalecerá é a versión na lingua galega.

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Méndez, L., **Siete claves para una introducción a la Antropología**, 1ª, Síntesis, 2019

KOTTAK, C.P., **Antropología cultural**, 14ª, Mac Graw Gill., 2011

Ramírez Goicoechea, E., **Etnicidad, identidad e interculturalidad**, 1ª, Ramón Areces, 2011

Méndez, L., **Antropología feminista**, 1ª, Síntesis, 2008

Díaz de Rada, A., **Cultura, antropología y otras tonterías**, 1ª, Trotta, 2010

Bibliografía Complementaria

VELASCO, H.; DÍAS DE RADA, A., **La lógica de la investigación etnográfica**, 1ª, Trotta, 1997

Mariño Ferro, X. R., **Antropoloxía de Galicia**, 1ª, Xerais, 2000

Berdichewsky, B., **Antropología Social: Introducción**, 1ª, Lom, 2002

Velasco, H., **Lecturas de antropología para educadores. El ámbito de la antropología de la educación y de la etnografía escolar**, 1ª, Trotta, 1993

Gondar, M., **A morte**, 1ª, Museo do Pobo Galego, 1987

Lagunas, D., **El quehacer del antropólogo**, 1ª, Bellaterra, 2018

Outros comentarios

A presente guía é orientativa podendo adaptarse nos seus apartados á marcha das aulas durante o transcurso do curso. A bibliografía completa, as instrucións para a realización das probas de avaliación, así como a distribución de traballos indícarase a través da plataforma Moovi. Polo que o alumnado debe responsabilizarse de estar ao día nos contidos destas plataformas.

Advírtese ao alumnado que non se gardará ningunha nota para o curso seguinte.

-SEGUNDA CONVOCATORIA

Na convocatoria de xullo serán avaliadas só aquelas probas e competencias que non se superaran na convocatoria anterior.

Recoméndase ao alumnado que teña presentes en todo momento as normas APA pois a omisión de citas e referencias bibliográficas nos exercicios e traballo será considerada plaxio e por tanto se avaliará a proba cunha nota de 0.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo**

Materia	Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo			
Código	O05G130V01202			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Profesorado	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Correo-e	cirodicio@uvigo.es			
Web	http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/clara-isabel-fernandez-rodicio/			

Descrición xeral De modo orientativo, os campos de traballo do Educador/a Social se focalizan nas áreas *socioeducativa, sociocultural, orientación social, orientación sociolaboral, discapacidades, persoas adultas, maiores, interculturalidade, protección e promoción da muller, familia, menores, etc. Á educación social ten por obxecto o desenvolvemento *psicosocioeducativo dos cidadáns con fin de lograr, completar e ampliar a súa educación formal, necesidades e expectativas que presentan potenciando o desenvolvemento holístico ao longo da vida.

A práctica educativa do educador/a social correspóndelle organizar, analizar, diagnosticar, deseñar, elaborar, planificar, desenvolver, asesorar e avaliar proxectos educativos. *Ademas, debe colaborar con outros axentes *socioeducativos, culturais e laborais, cos responsables de institucións e políticos na orientación de dinámicas que proporcionen oportunidades de desenvolvemento á cidadanía, así como embarcarse en accións de mediación e resolución de conflitos.

A materia de «Didáctica: *Deseño e programas non ámbito *Socioeducativo» do Grao en E. Social insérese na área de coñecemento de Didáctica e Organización Escolar e abarca contidos de carácter teórico e práctico. Á contribución teórico-práctica desta materia posibilita a adquisición de competencias transversais ou xenéricas e específicas de formación disciplinaria e profesional.

Esta materia adecúase ao perfil disciplinario e profesional da titulación de Educación Social porque posibilita o desenvolvemento de competencias de deseño e *implementación de proxectos *socioeducativos, á integración de estratexias e recursos innovadores.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, legislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos

C6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
C7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
C18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
D5	Xestión da información
D12	Compromiso ético
D13	Autonomía na aprendizaxe
D17	Iniciativa e espírito emprendedor
D20	Orientación á calidade

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1. Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socio-educativa e incorporalos nos diferentes ámbitos da acción *socioeducativa.	A1	B1	C1	D5
	A2	B4	C4	D13
	A3	B5	C6	D20
	A4	B6	C7	
	A5		C14	
2. Levar a cabo programas e proxectos no contexto de intervención con menores	A1	B1	C2	D5
	A2	B2	C4	D12
	A3	B3	C7	D17
	A4	B4	C14	D20
	A5	B5	C17	
3. Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención *socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento.	A1	B1	C1	D5
	A2	B2	C2	D12
	A3	B3	C4	D13
	A4	B4	C6	D17
	A5	B5	C7	D20
4. Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural.		B6	C14	
			C17	
			C18	
	A1	B1	C1	D5
	A2	B2	C2	D12
5. Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural.	A3	B3	C4	D13
	A4	B4	C6	D17
	A5	B5	C7	D20
		B6	C14	
			C17	
6. Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas.			C18	
	A1	B3	C1	D5
	A2	B4	C2	D12
	A3	B5	C4	D13
	A4	B6	C7	D20
6. Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas.	A5		C14	
			C17	
			C18	
	A1	B1	C1	D5
	A2	B2	C2	D12
6. Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas.	A3	B3	C4	D13
	A4	B4	C6	D17
	A5	B5	C7	D20
		B6	C14	
			C17	
		C18		

Contidos

Tema	
1. Didáctica e educación social	1.1. Unha didáctica específica para a educación social. 1.2. Características da intervención en educación social. 1.3. Os procesos de ensino aprendizaxe. 1.4. O currículo. 1.5. Investigación, innovación e cambio en educación social.

2. Intervención didáctica en Educación social.	2.1. O proxecto da institución, instrumento básico para a xestión socioeducativa. 2.2. Proceso para elaborar ou revisar un proxecto institucional. 2.3. Os proxectos socioeducativos: planificar a intervención a curto prazo.
3. Tarefas de intervención e organización de procesos de actuación en Educación social.	3.1. A análise de necesidades, punto de partida. 3.2. Instrumentos para a análise de necesidades. 3.3. Das conclusións da análise de necesidades ao deseño dun modelo de formación. 3.4. As intencións educativas. Metodoloxía e organización didáctica. 3.5. Os recursos. 3.6. Estratexias metodolóxicas. 3.7. A avaliación. 3.8. Do deseño á intervención activa.
4. Análise dos medios didácticos propios da educación social.	4.1. Metodoloxía específica da educación social. 4.2. As novas estratexias didácticas na educación non formal: cine-forum, libro-forum, disco-forum, talleres, etc. 4.3. Outros recursos didácticos da educación non formal. 4.4. Os medios de comunicación na educación social: cine, teatro, monicreques, libro, internet, prensa, radio, etc. 4.5. Os xogos populares e tradicionais. 4.6. As ludotecas.
5. Avaliación dos procesos de intervención na educación social.	5.1. Procedementos, técnicas e instrumentos. 5.2. Algunhas técnicas e instrumentos de avaliación. 5.3. Algúns criterios de selección de técnicas e instrumentos para a avaliación da intervención *socioeducativa.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Presentación	2	0	2
Actividades introductorias	1	10	11
Aprendizaxe baseado en proxectos	10	25	35
Resolución de problemas	10	22	32
Foros de discusión	0	8	8
Lección maxistral	20	0	20
Estudo de casos	2	40	42

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Presentación	Exposición dos alumnos das unidades didácticas
Actividades introductorias	Receións de artigos: os alumnos debatiran sobre o tema en formato mesa redonda
Aprendizaxe baseado en proxectos	Elaboración dunha unidade didáctica e outras actividades relacionadas co estilo de aprendizaxe.
Resolución de problemas	Elaboración de actividades que se propoñen na aula
Foros de discusión	Actividades desenvolvidas nun contorno virtual na que se debaten temas relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Lección maxistral	Información previa dada polo profesor cos esquemas correspondentes dos diferentes contidos básicos que debe contemplar o deseño, proxecto ou plan de intervención social.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	A docente proporcionará a información precisa para que os alumnos leven a cabo o desenvolvemento das actividades. En MOOVI estarán as actividades detalladas, rúbrica de avaliación e cronograma de entrega de todas as actividades da materia. A través dos foros de MOOVI enviaranse os avisos o alumnado.
Actividades introductorias	O MOOVI facilitará as explicacións oportunas para realizar a actividade proposta

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Actividades introductorias	Recesións artigos.	10	A1 A5	B1	C6	D20
Aprendizaxe baseado en proxectos	Valoración das propostas de traballo expostas. Traballo realízase en grupo. Exposición: presentación en vídeo.	30	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B5 B6	C1 C2 C4 C7 C14	D5 D13
Resolución de problemas	Medios didácticos propios da educación social (Video-Forum, Tertulias dialóxicas, etc)	20	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B5 B6	C2 C4 C7 C14 C17	D5
Foros de discusión	Tema de interese para a materia	10	A1 A4 A5			
Estudo de casos	Supostos prácticos relativos a PEC e todo o relativo os diferentes apartados da programación.	30	A4 A5	B5 B6	C17 C18	D13 D17

Outros comentarios sobre a Avaliación

ALUMNADO ASITENTE (asistencia do 80% equilibrada nos diferentes tipos de sesións)

- Dáta tope para a entrega das diferentes actividades, será comunicada oportunamente polo profesor en MOOVI. - Para o alumnado a avaliación dos traballos con todas as metodoloxías sinaladas é obrigatorio. - Aqueles estudantes que non acudan a clase con regularidade, considéranse alumnos non presenciais e deberán realizar os traballos e proxecto de forma individual, ademais da lectura dun libro (presentación de resumo). - O alumnado asistente deberá cubrir unha ficha cos datos persoais e académicos e FOTO en MOOVI. E deberá abrir unha conta no correo Office 365 (Ver web). ALUMNADO NON ASITENTE. - O alumnado non asistente deberá concretar coa profesora a entrega os traballos/materiais/etc. a realizar. - Para superar a materia deberá tener aprobado el exame y alcanzar la evaluación positiva del 40% de las actividades (APRENDIZAXE BASEADO EN PROXECTOS E RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS). O lugar de publicación das cualificacións e da revisión será na plataforma MOOVI. - Os alumnos que non superen a materia en xuño, manténselles a nota das competencias superadas para a convocatoria de xullo. As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico. - As datas de exames e de revisión de exames son as que se detallan: Consultar a web da Facultade de Ciencias da Educación no espazo "datos exames"

: <http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bañeres, D. (et al.) (2008), **El juego como estrategia didáctica.**, Editorial Garó,

Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **La práctica de la evaluación en la intervención socioeducativa. Materiales e instrumentos. Vademécum del educador social.**, Uned. Pearson.,

Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **Evaluación de la intervención socioeducativa. Agentes, ámbitos y proyectos.**, Uned. Pearson.,

Lirio Castro, J. (2005), **La metodología en educación social. Recorrido por diferentes ámbitos profesionales.**, Editorial Dykinson,

Moral Santaell, C. y Pérez García, M.P. (Coords.), **Didáctica. Teoría y práctica de la enseñanza.**, Editorial Pirámide,

Parcerisa, A. (1999), **Didáctica en la educación social. Enseñar y aprender fuera de la escuela.**, Editorial Garó,

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402

Estratexias de aprendizaxe en contextos socioeducativos/O05G130V01403

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Recursos tecnolóxicos en educación social/O05G130V01105

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Educación permanente**

Materia	Educación: Educación permanente			
Código	O05G130V01203			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Diéguez García, Nuria			
Profesorado	Brea Castro, Millán Diéguez García, Nuria			
Correo-e	nudiequez@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php/grao-educacion-social/titorias?ficha_profesor=216			
Descrición xeral	O enfoque conceptual da materia Educación Permanente presenta os diversos factores que condicionan os procesos de ensinanza-aprendizaxe no mundo, concretamente en Galicia e en España, no marco da Unión Europea. A nova concepción de cidadanía precisa da Educación Permanente para o desenvolvemento da formación personal e profesional dos/as cidadáns/as que responda as novas perspectivas sociais que demanda tanto a sociedade do coñecemento como a democracia participativa e as particulares características do mercado laboral. Así, a Educación Permanente potencia as capacidades da cidadanía para acceder á formación e á autoformación necesarias para a consecución do desenvolvemento dos saberes potenciais e as habilidades necesarias para participar, vivir e convivir en liberdade, xustiza, paz e democracia. Con esta materia se pretende que o alumnado alcance unha aproximación científica e interdisciplinar á Educación Permanente, ademais de fomentar a súa capacidade crítica, reflexiva e participativa. Polo tanto, a materia ofrece unha experiencias formativa que favorece a integración deste ámbito educativo no desempeño da práctica profesional dos futuros/as educadores/as sociais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D5	Xestión da información
D8	Capacidade crítica e autocrítica
D11	Habilidades interpersoais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
1-Comprender a orixe dos procesos históricos de consolidación da Educación Permanente.	A1 A3	B1 B4	C4	D1 D8
2-Coñecer os conceptos teóricos da intervención socioeducativa e dos seus ámbitos de actuación na Educación Permanente.	A1 A3	B1 B3 B4 B5 B6	C4 C9 C10 C14	D1 D5 D11
3-Coñecer as características fundamentais dos ámbitos sociais, laborais e de ocio da Educación Permanente.	A1 A2 A4 A5	B3 B4	C4	D1 D8
4-Coñecer e ser capaz de poñer en práctica programas de acción comunitaria no marco da Educación Permanente.	A1 A2 A3	B3 B4 B5	C4 C9 C10 C14	D1 D11
5-Deseñar e implementar proxectos de Educación Permanente nos diferentes contextos: persoal, social e profesional.	A2	B3 B4 B5	C4 C9 C10 C14	D1 D11
6-Comprender, respetar e valorar a diversidade en todas as súas manifestacións.		B2 B5 B6		D1 D8 D11
8- Empregar as novas tecnoloxías e entender a súa finalidade formativa.	A5	B1 B2		D4 D5 D8
9-Desenvolver o dominio lingüístico que posibilite e favoreza o traballo en ambientes multiculturais e plurilingüísticos.	A1 A2 A4	B1 B3 B4 B5	C9 C10 C14	D8 D11

Contidos

Tema	
1. A educación na sociedade actual. Análisis do proceso educativo nunha sociedade en cambio.	Educación permanente e procesos educativos: a educación formal, non formal e informal. Formación permanente a través da lectura. Educación Permanente: a súa dimensión social e humanística. Educación Permanente e Educación Social.
2. Educación Permanente e a sociedade de coñecemento e globalización.	A información como poder nos procesos de participación. A educación permanente en Europa e no mundo: novos escenarios, necesidades e respostas. A Educación Permanente dende un contexto globalizado.
3. Educación Permanente e educación de persoas adultas.	Educación Permanente e educación de persoas adultas: un proxecto de intervención socioeducativa. Desenvolvemento comunitario e educación permanente. A necesidade de formar para a cidadanía. Educación Permanente e democracia participativa.
4. Estratexias de intervención socioeducativa en educación permanente.	Proxectos de intervención pedagóxica e desenvolvemento comunitario en Educación Permanente o longo de toda a vida.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	5	0	5
Seminario	14	3	17
Traballo tutelado	5	45	50
Seminario	4	17	21
Presentación	5	10	15

Lección maxistral	11	0	11
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Esta materia forma parte do Proxecto de innovación docente da Facultade de Educación e Traballo social. Empregarase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa, que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe. Organización de traballos en pequenos grupos co fin de profundizar en aspectos particulares das áreas temáticas expositivas. Aplicación práctica e funcional dos contidos.
Seminario	Formación complementaria aos traballos específicos de aula e os traballos tutelados.
Traballo tutelado	Traballos organizados en grupo medio, co fin de elaborar prácticas de aproximación á realidade de diferentes áreas da educación permanente: innovación e investigación.
Seminario	Supervisión en grupo, mediante fichas estruturadas de seguimento.
Presentación	Exposición- presentación dos traballos de aula e dos traballos tutelados en gran grupo, mediante o uso de recursos actuais tecnolóxicos.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Supervisión continuado dos traballos en grupo medio, mediante ficha estruturada de seguimento.
Traballo tutelado	Supervisión dos traballos aplicados de grupo, relacionados coa temática xeral, mediante ficha estruturada de seguimento.
Presentación	Axuda no proceso de elaboración das presentacións- exposicións, mediante criterios de expresión gráfica, claridade, coherencia e síntese.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Traballos de aula relacionados coa temática xeral.	20		B4	C4	D1
				B5	C14	D4
						D8
						D11
Traballo tutelado	Traballos de investigación de grupos medios supervisados	30	A1	B1	C4	D1
			A2	B2	C9	
			A3	B3	C10	
			A4	B4	C14	
			A5	B5		
				B6		
Presentación	Cualidade e nivel das exposicións dos traballos.	10		B1		D4
				B4		D5
						D8
						D11
Exame de preguntas obxectivas	Proba de preguntas cerradas sobre os contidos da materia	40	A1	B1	C4	D1
			A2	B2	C9	D8
			A3	B3	C10	
			A4	B4	C14	
			A5	B5		
				B6		

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación será continua. Para superar a materia será preciso acadar, cando menos, o 50% en todos os apartados indicados na avaliación. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de

Xullo.

Avaliación dos estudantes non asistentes. Para os estudantes non asistentes, terán que substituír os traballos de aula e grupo medio por un traballo teórico- práctico (50%), ao que se sumará a proba- exame (50%), non obstante, para superar a materia, é preciso, así mesmo, obter, cando menos, o 40% en ambos apartados (traballo e exame).

As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As datas dos exames serán as indicadas e aprobadas oficialmente:

<http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-o/web/index.php>

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ECCA, **Radio ECCA**, <http://online.radioecca.org/banco/buscar.php?clav>, 2016

MEC, **Recursos de Educación Permanente**, <http://www.mecd.gob.es/dms-static/9b18b5d4-671b-46>, 2016

Ojea, M., **De la integración educativa a la inclusión. Teoría y práctica.**, Andavira, 2003

Requejo, A., **Educación permanente y educación social**, Ariel, 2003

Sáez, J., y Molina, J. G., **Pedagogía Social. Pensar la Educación Social como profesión**, Aguilar, 2006

Bibliografía Complementaria

Asociación Estatal de Educación Social, **Documentos profesionalizadores.**, ASEDES, 2007

INTEFF, **Formación en red**, <http://educalab.es/intef/formacion/formacion-en-re>, 2016

MEC, **Aulas Mentor**, <http://www.mentor.educacion.es/>, 2016

Sáez, J., **La profesionalización de los educadores sociales: en busca de la competencia educativa cualificada.**, Dykinson, 2003

Xunta de Galicia, **Educación de adultos/as e emprego**, <http://emplego.ceei.xunta.gal/rede-de-centros>, 2016

Xunta de Galicia, **Programa de educación permanente**, <http://www.edu.xunta.gal/portal/planproxecta/progr>, 2016

Recomendacións

Outros comentarios

Resulta aconsellable que o alumnado coñeza a maneira de traballar cun procesador de textos, e igualmente que saiba como facer uso dos recursos dispoñibles na rede como fontes de información pero nunca como fontes para a realización mimética de traballos.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Historia da educación social**

Materia	Educación: Historia da educación social			
Código	O05G130V01204			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Seoane Pérez, Emilia			
Profesorado	Martínez Román, Rosana Seoane Pérez, Emilia			
Correo-e	emiliasp@uvigo.es			
Web	http://educacion-ou.webs.uvigo.es/educacion-ou/web/			
Descrición xeral	A Historia da Educación Social ten por obxecto a análise histórico dos diversos ámbitos da intervención socioeducativa. Isto permite coñecer e comprender a orixe e a evolución das realidades sociais e dos fenómenos socioeducativos na súa relación co contexto no que se producen, o que lle proporcionará ao alumnado desta titulación unha conciencia crítica que os capacitará para intervir na súa estruturación. A mirada histórica proporciona a comprensión xenealóxica da realidade educativa como construción social e histórica e, polo tanto, do pasado, do presente e do futuro como construcións sociais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura
B2	Xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais
B3	Intervir como mediador social, cultural e educativo
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos
B5	Deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos
B6	Xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
C5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
C8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
C9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
C11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
C12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
C13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
C14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
C15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
D7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe

O estudiantado será capaz de integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1 A2	B4	C1	D1 D4
O estudiantado será capaz de utilizar a capacidade de análise e síntese	A3 A4	B4	C1 C5 C8	D1
O estudiantado será capaz de coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos.	A5	B3 B4	C1	D4
O estudiantado será capaz de transmitir, promover e desenvolver a cultura	A3 A4	B1 B2	C8 C11	D4
O estudiantado será capaz de xerar redes sociais, contextos, procesos e recursos educativos e sociais	A3 A4	B2	C1 C8	D4 D7
O estudiantado será capaz de intervir como mediador social, cultural e educativo	A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6	C8 C11	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, implementar e avaliar programas e proxectos socioeducativos	A3 A4	B3 B4 B5	C5 C8 C11 C13	D7
O estudiantado será capaz de xestionar, dirixir, coordinar e organizar institucións e recursos socioeducativos	A2 A3	B3 B4 B6	C5 C8 C13	D4 D7
O estudiantado será capaz de realizar unha axeitada utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional	A2 A3 A4	B2 B3 B6	C1 C5	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de acadar o dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación	A2 A3 A4	B1 B3 B4	C1 C5 C11	D4 D7
O estudiantado será capaz de coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A2 A3 A4	B4 B5	C5 C8 C12	D4 D7
O estudiantado será capaz de potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A2 A3 A4	B2 B4 B5	C8 C11 C12	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar	A2 A3 A4	B2 B3 B5 B6	C5 C9	D4
O estudiantado será capaz de organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre	A2 A3 A4	B1 B2 B3 B4 B5 B6	C1 C11 C13 C14	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento	A2 A3 A4	B2 B3 B4 B5	C1 C5 C8 C12	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural	A2 A3 A4	B2 B3 B4	C1 C5 C8 C13	D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás	A2 A3 A4	B2 B3 B5	C1 C5 C14	D4 D7
O estudiantado será capaz de deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral	A5	B2 B3 B5	C1 C5 C15	D4
O estudiantado saberá aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	A2	B4	C1 C5	D1 D4
O estudiantado demostrará posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	A1 A2	B4	C1	D1 D4

O estudiantado terá a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.	A3	B4	C5	D1 D4 D7
O estudiantado será capaz de poder transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	A4	B3 B6	C8 C11	D4
O estudiantado será capaz de desenvolver aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.	A5	B4 B5	C5	D4

Contidos

Tema

1. Introducción á historia da educación social.	1. Precisións conceptuais e metodolóxicas. Presentación de contidos, metodoloxía, modelo avaliativo e actividades da materia.
2. O proceso de construción do concepto actual de infancia, adolescencia e xuventude.	2. A conquista do estatuto actual de infancia. A moderna percepción social do neno. A educación nas políticas sociais da modernidade.
3. As políticas sociais da modernidade.	3. O novo concepto de pobreza. Programas e institucións para a educación e integración social da infancia marxitada. Da política social de Luis Vives á política social ilustrada.
4. As políticas sociais contemporáneas: do estado liberal aos novos estados do benestar.	4. A acción socioeducativa do estado liberal. Problemática e intervención socioeducativa no campo da delincuencia, o abandono e o traballo infantil e xuvenil. Da beneficencia aos mecanismos modernos de previsión e asistencia social. O movemento de protección á infancia e a creación dos tribunais específicos para menores
5. Precedentes da animación socio-cultural e do desenvolvemento comunitario.	5. Colonias escolares de vacacións, campamentos xuvenís, escolas de verán, asociacionismo xuvenil.
6. Achegamento histórico á educación permanente e de persoas adultas.	6. Inicios e desenvolvemento da educación de persoas adultas. A educación de adultos nos séculos XIX e XX. Iniciativas e institucións de educación de adultos: Escolas de adultos, Bibliotecas Populares, Extensión Universitaria, Universidades Populares, Misións Pedagóxicas, Campañas de Alfabetización e Capacitación Profesional
7. Proceso de profesionalización do/a educador/a social.	7. Iniciativas, prácticas e institucións no ámbito da educación social. Sectores emerxentes para a educación social.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	10	35	45
Presentación	20	40	60
Cartafol/dossier	4	17	21
Lección maxistral	8	0	8
Exame de preguntas obxectivas	3	13	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	A/O estudante, de maneira individual e en pequenos grupos, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... O alumnado manterá entrevistas coa profesora da materia para asesoramento /desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Presentación	Presentación e exposición por parte do alumnado de traballos grupais tutelados pola profesora. O alumnado manterá entrevistas coa profesora da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Utilizarase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Cartafol/dossier	A/O estudante, de maneira individual, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O cartafol será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.
Lección maxistral	Atención grupal e individual en aula.
Traballo tutelado	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.
Cartafol/dossier	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coas profesoras no seu despacho.

Avaliación		Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
	Descrición					
Traballo tutelado	Cada alumna/o realizará un traballo individual de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora e coa posterior defensa e explicación ante a profesora nas sesións titoriais.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B3 B4 B5	C1 C5 C8	D1 D4 D7
Presentación	Cada grupo pequeno de alumnado (3 a 5 persoas), realizará unha presentación / exposición á clase a partires da realización dun traballo grupal de curso, en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora.	25	A1 A2 A3 A4	B4	C1 C5 C8 C13	D1 D4
Cartafol/dossier	Cada alumna/o, elabora un documento que recompila información sobre as experiencias, temario da materia, así como traballos e tarefas elaborados individualmente ou en grupo durante o proceso de formación. O cartafol será ademais un instrumento de seguimento e avaliación continua do proceso educativo.	20	A1 A3 A5	B3 B4	C1	D1 D4
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación de competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). O alumnado selecciona unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A1 A2 A5	B3 B4 B6	C5 C8 C14	D1 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

- As cualificacións indicadas en termos porcentuais no cadro *supra* son as máximas que se poden acadar en cada unha das probas na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA**
- Para acollerse á **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o **alumnado terá unha asistencia mínima do 80% nas clases do grupo-clase e o mesmo, un 80% ás clases de grupo mediano (GM).**
- Para superar a materia na **MODALIDADE DE AVALIACIÓN CONTÍNUA** o alumnado deberá superar todas as probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha das probas avaliábeis.
- MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL:** Esta modalidade de avaliación está dirixida a: ao **alumnado** que non cumpra o 80% da asistencia especificada no punto nº 2 ou a aquel que opte por esta modalidade, sempre e cando llo comunique á profesora na primeira quincena de impartición da materia.
- A MODALIDADE DE AVALIACIÓN GLOBAL** consistirá nun exame sobre a totalidade do temario da materia, de preguntas obxectivas (cunha valoración do 60%) e nun traballo individual tutelado pola profesora e definido en base aos contidos e obxectivos da materia (cunha valoración do 40%, do que o 20% corresponderase coa elaboración e entrega do mesmo e o 20% restante corresponderase coa defensa e presentación oral á profesora). Para superar a materia por esta modalidade de avaliación, o alumnado deberá superar as dúas probas referidas, obtendo unha cualificación mínima do 50% en cada unha delas.
- EXAMES:** As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade no espazo "datos exames"
- Segunda oportunidade (xullo):** As partes da materia superadas na 1ª oportunidade, non serán obxecto de avaliación na 2ª do mesmo curso académico.
- En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- García Carrasco, J (coord.), **Educación de adultos**, 1ª, Ariel, 1997
- García Molina, J. y Marí Ytarte, R., **Pedagogía Social y mediación educativa**, 1ª, APESCAM, 2002
- González Pérez, T. (ed.), **Entre el olvido y la memoria. Educación, mitos y realidades**, 1ª, Tirant humanidades, 2018
- Flecha, R.; López, F. e Saco, R., **Dos siglos de educación de adultos**, 1ª, Roure, 1988

Ortega Esteban, J. (coord.), **Educación Social Especializada**, 1ª, Ariel, 1999

Petrus, A; Románs, M.; Trilla, J., **De profesión educador (a) social.**, Paidós Ibérica, 2004

Tiana, A. y otros, **Historia de la Educación Social**, 1ª, UNED, 2014

Tiana A. y Sanz, F., **Génesis y situación de la educación social en Europa.**, 6ª, UNED, 2010

Trilla, J. (coord.), **Animación sociocultural. Teorías, programas y ámbitos**, 1ª, Ariel, 1997

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación social no sistema educativo/O05G130V01304

Xénero e educación social/O05G130V01305

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Iniciación na práctica profesional/O05G130V01601

Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social/O05G130V01501

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Outros comentarios

Esta guía docente recolle as liñas de actuación a desenvolver co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade, podendo estar suxeita a algunha modificación e reaxuste puntual.

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS)

DATOS IDENTIFICATIVOS**Educación: Pedagogía social**

Materia	Educación: Pedagogía social			
Código	O05G130V01205			
Titulación	Grao en Educación Social			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Martínez Román, Rosana			
Profesorado	Martínez Román, Rosana			
Correo-e	rosana.mr@uvigo.gal			
Web	http://http://fcce.uvigo.es/es/docencia/profesorado/rosana-martinez-roman/			
Descrición xeral	Nesta materia abordaremos o estudo e as competencias vinculadas á Pedagogía Social como elementos esenciais na formación do/a Educador/a Social.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
B1	Transmitir, promover e desenvolver a cultura			
B4	Coñecer, analizar e investigar os contextos sociais e educativos			
C1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
C2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
C3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional			
D6	Resolución de problemas e toma de decisións			
D8	Capacidade crítica e autocrítica			
D10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade			
D11	Habilidades interpersoais			
D18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida			
D20	Orientación á calidade			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Relacionar os coñecementos pedagóxico-sociais procedentes de diversas fontes, entre si, e coa práctica socioeducativa.	A2	B1	C2	D1
	A3	B4		D4
	A4			D6
				D8
				D18
Coñecer, a nivel básico, os distintos ámbitos de intervención pedagóxico-social, así como as distintas institucións implicadas en cada ámbito.	A1	B1	C1	D1
	A2	B4		D4
				D8
				D10

Desenvolver novas actitudes e valores (solidariedade, empatía, respecto...), encamiñados a unha intervención pedagóxico-social comprometida cos grupos sociais en situación de marxinación e coa realidade sociocultural galega.	A2	B1	C3	D6 D8 D11 D18 D20
Desenvolver habilidades de comunicación interpersonal e potenciar o traballo en equipo.	A3	B1	C2 C3	D6 D8 D11 D18 D20
Interrelacionar a formación coa profesionalización, tendo en conta os principios éticos que caracterizan o código deontolóxico do educador social	A1 A2 A3	B1	C1 C2	D6 D8 D10 D11

Contidos

Tema

BLOQUE I

Tema 1. Educación Social e Pedagogía Social.

Conceptos básicos.

Tema 2. A Pedagogía Social como referente científico da Educación Social.

Tema 3. A construción histórica da Pedagogía social e Educación Social: antecedentes, orixe e desenvolvemento.

Tema 4. Teorías e correntes contemporáneas na configuración da realidade educativa-social: modelos paradigmáticos.

BLOQUE II

Tema 5. Ámbitos de acción-intervención socioeducativa.

Tema 6. Marco normativo, políticas sociais e de intervención da Pedagogía e Educación Social.

Tema 7. Formación e profesionalización do/a Educador/a social.

Tema 8. Experiencias socioeducativas nos diferentes ámbitos de actuación da Pedagogía Social

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	12.5	15	27.5
Presentación	12.5	15.5	28
Lección maxistral	22.5	20	42.5
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31
Exame de preguntas obxectivas	1	20	21

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Traballo grupal enfocado á adquisición de coñecementos sobre unha temática concreta. Utilizarase unha metodoloxía de aprendizaxe colaborativa que comprende un grupo de procedementos de ensino que parten da organización da clase en pequenos grupos mixtos e heteroxéneos onde o alumnado traballa de forma coordinada entre si para desenvolver tarefas académicas e afondar na súa propia aprendizaxe.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e o grupo de estudantes o traballo tutelado.
Lección maxistral	Exposición dos temas teóricos da materia nas horas de Gran Grupo. Tamén se intercalará a exposición con preguntas ou tarefas dirixidas ao alumnado para comprobar a súa comprensión.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coa profesora no seu despacho.

Presentación	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coa profesora no seu despacho.
Traballo tutelado	Atención grupal e individual en aula e nas sesións titoriais coa profesora no seu despacho.
Probos	Descrición
Exame de preguntas obxectivas	
Exame de preguntas obxectivas	

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Cada alumna/o realizará un traballo en grupo (2 a 3 persoas) en base aos contidos da materia obxecto de estudo, tutelado pola profesora, e coa posterior defensa e exposición na clase.	10	A1 A2 A3 A4	B1 B4	C1 C2 C3	D1 D4 D6 D8 D10 D11 D18 D20
Presentación	Cada grupo (2 a 3 persoas), realizará unha presentación / exposición á clase a partir da realización do traballo tutelado.	20	A1 A2 A3 A4	B1 B4	C1 C2 C3	D1 D4 D6 D8 D10 D11 D18 D20
Exame de preguntas obxectivas	PROBA A - BLOQUE I Realízase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas incorrectas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	35	A1 A2 A3 A4	B1 B4	C1 C2 C3	D1 D4 D6 D8 D10 D11 D18 D20
Exame de preguntas obxectivas	PROBA B - BLOQUE II Realízase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas incorrectas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	35	A1 A2 A3 A4	B1 B4	C1 C2 C3	D1 D4 D6 D8 D10 D11 D18 D20

Outros comentarios sobre a Avaliación

AVALIACIÓN CONTINUA

O Alumnado que se acolla a modalidade de **avaliación continua** debe ter unha asistencia do 80% tanto en Gran Grupo como en Grupos Medianos. A avaliación continua segue os criterios da guía docente.

Para superar **a parte teórica da materia** ten que realizar **dúas probas obrigatoriamente**, que se realizarán ambas na data oficial de exame:

1.Exame de preguntas obxectivas, tipo test, PROBA A: Ata 3.5 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1.75 puntos para superar esta proba. Cada dúas preguntas incorrectas no exame, restará unha correcta. **Contidos de exame: temas do Bloque I.**

2.Exame de preguntas obxectivas, tipo test, PROBA B: Ata 3.5 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1.75 puntos para superar esta proba. Cada dúas preguntas incorrectas no exame, restará unha correcta. **Contidos de exame: temas do Bloque II.**

Para superar **a parte práctica da materia** hai que obter como **mínimo 0.5 puntos no traballo tutelado e 1 punto na presentación-exposición do traballo** (30% da cualificación total).

Para superar a materia, o alumnado deberá superar todas as probas referidas, obtendo unha cualificación mínima, tanto na parte teórica como práctica, en cada un dos aspectos avaliábeis.

AVALIACIÓN GLOBAL

O alumnado que no cumpra o criterio da asistencia (80%) se acollerá a **avaliación global**. O alumnado que se acolla a modalidade de avaliación global debe comunicar esta condición a coordinadora da materia ao inicio do cuadrimestre, e avaliación consistirá en realizar **unha proba de exame e a realización dun proxecto de acción socioeducativa coa posterior defensa e exposición** a profesora da materia.

1. Exame de preguntas obxectivas tipo test: Ata 7 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 3.50 puntos para superar esta proba. Cada dúas preguntas incorrectas no exame, restará unha correcta. Contidos de exame: temas do Bloque II.

2. Realizar un proxecto de acción socioeducativa e defensa-exposición do traballo. Ata 3 puntos, debendo o/a alumno/a conseguir un mínimo de 1.50 puntos para superar o traballo.

- Convocatoria de Xuño/Xullo: as partes da materia superadas na 1ª convocatoria, non serán obxecto de avaliación na 2ª convocatoria, considerándose, polo tanto, como aprobadas nese curso académico.

As **datas oficiais de exames** poden consultarse na **web da Facultade**.

- Observacións:

En coherencia co carácter inclusivo que caracteriza a Facultade de Educación e Traballo social, esta guía poderá ser adaptada para atender ás necesidades específicas de apoio educativo que presente o alumnado adscrito ao programa PIUNE (PAT).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Melendro, M.; De Juanas, A. y Rodríguez Bravo, E., **Pedagogía Social. Retos y escenarios para la acción socioeducativa**, 2018, UNED,

CARIDE, J.A., **Las fronteras de la pedagogía social, perspectivas científica e histórica**, 2005, Gerisa,

PETRUS, A., **Pedagogía Social**, 1997, Ariel,

ROMANS, M; PETRUS, A. e TRILLA, J., **De profesión: educador/a social.**, 2000, Paidós,

SÁEZ CARRERAS, J., **Pedagogía Social y Educación Social. Historia, profesión y competencias.**, 2007, Pearson educación,

Úcar, X., **Pedagogías de lo social.**, 2015, UOC,

Bibliografía Complementaria

FREIRE, P., **La naturaleza política de la educación**, 1990, Paidós/ MEC,

PÉREZ SERRANO, G, **Pedagogía Social □ Educación Social. Construcción científica e intervención práctica**, 2003, Narcea,

QUINTANA, J. M., **Pedagogía Social**, 1984, Dyckinson,

RIERA, J., **Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social.**, 1998, Nau Llibres.,

SÁEZ, J., **La profesionalización de los educadores sociales. Construcción de un modelo teórico para su estudio**, 2005, Revista de Educación,

UNESCO, **Repensar la educación. ¿Hacia un bien común universal?**, 2015, UNESCO,

Querol Duran, R., & Parcerisas, I. C., **Desafíos para la Educación Social en tiempos de cambio.**, 2018, Revista d'intervenció socioeducativa,

SÁEZ, J. y GARCÍA, J., **Pedagogía Social: pensar la educación social como profesión.**, 2006, Alianza,

---

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402

Educación social no sistema educativo/O05G130V01304

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Avaliación de programas socioeducativos/O05G130V01901

Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social/O05G130V01501

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Educación: Educación permanente/O05G130V01203
Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Outros comentarios

Esta materia enmárcase nunha Facultade comprometida coa sustentabilidade da contorna e das persoas. Atendendo a esta filosofía, esta materia promoverá prácticas educativas en base a materiais de baixo impacto ambiental en coherencia cos principios de sustentabilidade (ODS).
